

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

“การวิจัยความพร้อมในการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาต่อการเปิดเสรีภาคบริการทางการศึกษาภายใต้กรอบความตกลงว่าด้วยการบริการของอาเซียนสำหรับสถาบันอุดมศึกษาไทย” มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวกับการวิเคราะห์กรอบความตกลงว่าด้วยการบริการของอาเซียนเกี่ยวกับการเปิดเสรีธุรกิจด้านการศึกษา นโยบาย และกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจบริการด้านการศึกษาระดับอุดมศึกษาของไทย 2) เพื่อพัฒนาและตรวจสอบคุณภาพตัวบ่งชี้และเครื่องมือวัดความพร้อมในการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาต่อการเปิดเสรีภาคบริการทางการศึกษาภายใต้กรอบความตกลงว่าด้วยการบริการของอาเซียนสำหรับสถาบันอุดมศึกษาไทย และ 3) เพื่อใช้ตัวบ่งชี้และเครื่องมือวัดความพร้อมในการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาต่อการเปิดเสรีภาคบริการทางการศึกษาภายใต้กรอบความตกลงว่าด้วยการบริการของอาเซียนสำหรับสถาบันอุดมศึกษาไทยที่พัฒนาขึ้นในการศึกษาสภาพความพร้อมในการจัดการศึกษาของสถาบันอุดมศึกษาไทยและระบุกลุ่มสถาบัน/สาขาวิชาที่มีความพร้อมและกลุ่มสถาบัน/สาขาวิชาที่จำเป็นต้องได้รับการพัฒนาความพร้อมอย่างเร่งด่วน

ระเบียบวิธีการวิจัย ประกอบด้วย 1) การวิจัยเอกสาร โดยมุ่งศึกษาข้อมูลจากเอกสารต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการเปิดเสรีภาคบริการทางการศึกษาโดยครอบคลุมเอกสารทั้งของไทยและสิงคโปร์ การวิเคราะห์ข้อมูลใช้การวิเคราะห์เนื้อหา 2) การวิจัยเชิงคุณภาพด้วยการสัมภาษณ์เจาะลึกผู้ทรงคุณวุฒิ 3 กลุ่มโดยใช้วิธีเลือกแบบเจาะจง ได้แก่ ผู้บริหารสถาบันการศึกษาจากมหาวิทยาลัยรัฐ มหาวิทยาลัยเอกชน และมหาวิทยาลัยราชภัฏ โดยครอบคลุม 3 ภูมิภาค ได้แก่ ภาคกลาง ภาคเหนือ และภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ซึ่งกำหนดสถาบันละ 1 คน รวมจำนวนทั้งสิ้น 9 คน ผู้บริหารสถาบันทางวิชาชีพที่เกี่ยวข้องกับการเปิดเสรีภาคบริการทางการศึกษา รวมจำนวนทั้งสิ้น 5 คน และผู้บริหารสถาบันที่เกี่ยวข้องกับการประเมินคุณภาพสถาบันการศึกษา รวมจำนวนทั้งสิ้น 3 คน การวิเคราะห์ข้อมูลใช้การวิเคราะห์เนื้อหาและสังเคราะห์สรุปเป็นตัวบ่งชี้ความพร้อมในการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาต่อการเปิดเสรีภาคบริการทางการศึกษาภายใต้กรอบความตกลงว่าด้วยการบริการของอาเซียนสำหรับสถาบันอุดมศึกษาไทย และ 3) การวิจัยเชิงสำรวจ โดยผู้วิจัยนำตัวบ่งชี้ที่ผ่านการปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิแล้วมายกร่างเป็นแบบประเมินความพร้อมในการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาต่อการเปิดเสรีภาคบริการทางการศึกษาภายใต้กรอบความตกลงว่าด้วยการบริการของอาเซียนสำหรับสถาบันอุดมศึกษาไทยและตรวจสอบคุณภาพของแบบประเมินโดยผู้ทรงคุณวุฒิด้วยการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาโดยการวิเคราะห์ค่าดัชนีความสอดคล้องของแบบประเมิน (Item-Objective Congruence: IOC) และการตรวจสอบคุณภาพด้วยข้อมูลเชิงประจักษ์โดยการตรวจสอบความเที่ยงแบบความสอดคล้องภายในด้วยการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) จากตัวอย่างที่ไม่ใช่กลุ่มเป้าหมายจริง จำนวน 30 คน หลังจากนั้นผู้วิจัยปรับปรุงข้อคำถามและจัดพิมพ์แบบประเมินฉบับสมบูรณ์และนำไปเก็บข้อมูลกับตัวอย่างที่เป็นกลุ่มเป้าหมายจริง ได้แก่ อาจารย์จากมหาวิทยาลัยรัฐ มหาวิทยาลัยเอกชน และมหาวิทยาลัยราชภัฏซึ่งจำแนกตามสาขาวิชา ได้แก่ สาขาวิชาวิทยาศาสตร์ สาขาวิชาสังคมศาสตร์ และสาขาวิชามนุษยศาสตร์ โดยครอบคลุม 3 ภูมิภาค ได้แก่ ภาคกลาง ภาคเหนือ และภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจงซึ่งเป็นสถาบันการศึกษาที่มีขนาดใหญ่และให้ความ

ร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล กำหนดสาขาวิชาในแต่ละประเภทสถาบันการศึกษาของแต่ละภูมิภาค ประมาณละ 90 คน รวมจำนวนทั้งสิ้นประมาณ 1,080 คน และดำเนินการคัดเลือกแบบประเมินที่สมบูรณ์ คิดเป็นจำนวนทั้งหมด 810 ชุด การวิเคราะห์ข้อมูลใช้การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (Confirmatory Factor Analysis) วิเคราะห์จัดกลุ่มและเปรียบเทียบความพร้อมในการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาต่อการเปิดเสรีภาคบริการทางการศึกษาภายใต้กรอบความตกลงว่าด้วยการบริการของอาเซียนโดยภาพรวมและรายด้านจำแนกตามประเภทสถาบันการศึกษาและสาขาวิชาด้วยการวิเคราะห์ค่าสถิติบรรยาย การวิเคราะห์ความแปรปรวนสองทาง (Two-way ANOVA) และการวิเคราะห์ความแปรปรวนตัวแปรพหุนามแบบสองทาง (Two-way MANOVA)

สรุปผลการวิจัย

1. ผลการวิเคราะห์กรอบความตกลงว่าด้วยการบริการของอาเซียนเกี่ยวกับการเปิดเสรีธุรกิจด้านการศึกษา นโยบาย และกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจบริการด้านการศึกษาระดับอุดมศึกษาของไทย

“การบริการการศึกษา” ถือเป็นบริการประเภทหนึ่งซึ่งอยู่ภายใต้กฎเกณฑ์ระหว่างประเทศไม่ว่าจะเป็นระดับพหุภาคี ได้แก่ หลักการค้าเสรีขององค์การการค้าโลก (WTO) ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อการยกเลิกข้อกีดขวางหรืออุปสรรคที่มีต่อการค้าบริการในทุกรูปแบบของการค้าบริการระหว่างประเทศ ได้แก่ อุปสรรคการเข้าสู่ตลาดและการปฏิบัติเยี่ยงคนชาติ กฎระเบียบภายใน รวมถึงหลักปฏิบัติเยี่ยงชาติที่ได้รับความอนุเคราะห์ยิ่ง และหลักต่างตอบแทนด้วย ประกอบกับรูปแบบและข้อผูกพันตามหลักเกณฑ์ภายใต้ความตกลงทั่วไปว่าด้วยการค้าบริการ (GATS) หรือระดับภูมิภาค ได้แก่ การเปิดเสรีภาคบริการภายใต้กรอบอาเซียนตามกรอบความตกลงว่าด้วยการบริการของอาเซียน (AFAS) ดังนั้นการให้บริการการศึกษาของไทยจึงต้องปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ดังกล่าวนี้ด้วย

ภายใต้ความตกลงทั่วไปว่าด้วยการค้าบริการ (GATS) นั้น แบ่งรูปแบบของการให้บริการออกเป็น 4 รูปแบบ ได้แก่ รูปแบบที่ 1 การให้บริการข้ามพรมแดน (Mode 1: Cross-border Supply) ซึ่งไทยกำหนดให้ส่วนใหญ่ไม่ผูกพัน (Unbound) รูปแบบที่ 2 การเดินทางไปใช้บริการต่างประเทศ (Mode 2: Consumption Abroad) ซึ่งไทยกำหนดให้เปิดเสรีแบบไม่มีข้อจำกัด (None) รูปแบบที่ 3 การจัดตั้งธุรกิจในประเทศของผู้ให้บริการต่างชาติ (Mode 3: Commercial Presence) ซึ่งไทยกำหนดให้ผูกพันเฉพาะธุรกิจในรูปแบบบริษัท จำกัดและกำหนดให้ชาวต่างชาติถือหุ้นได้ไม่เกินร้อยละ 49.00 และจำนวนผู้ถือหุ้นที่เป็นชาวต่างชาติไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนผู้ถือหุ้นทั้งหมด และรูปแบบที่ 4 การเคลื่อนย้ายบุคคลธรรมดา (Mode 4: Movement of Natural Person) ซึ่งไทยกำหนดให้ผูกพันการเคลื่อนย้ายบุคคลธรรมดาที่เข้ามาติดต่อธุรกิจ (Business Visitors: BV) เข้ามาได้ไม่เกิน 90 วัน ผูกพันผู้โอนย้ายภายในบริษัทข้ามชาติ (Intra-corporate Transferees: ICT) เฉพาะผู้โอนย้ายระดับผู้บริหาร/จัดการ/ผู้เชี่ยวชาญโดยมีกำหนดระยะเวลาไม่เกิน 3 ปี ยกเว้นวิชาชีพสงวน 39 อาชีพที่ไทยยังไม่ผูกพันการเข้ามาให้บริการของต่างชาติ โดยกำหนด (1) ข้อผูกพันการเปิดเสรีบริการแบบทั่วไป (Horizontal Commitments) ได้แก่ ข้อจำกัดการเข้าสู่ตลาด เช่น การจำกัดจำนวนผู้ให้บริการ จำกัดจำนวนการบริการ เป็นต้น ส่วนข้อจำกัดหลักการปฏิบัติเยี่ยงคนชาตินั้นไม่ผูกพัน เว้นแต่กรณีที่ได้ตกลงไว้เป็นอย่างอื่น และ (2) ข้อผูกพันเฉพาะสาขา (Specific Commitments) ในสาขาบริการ

ทางการศึกษาแบ่งออกเป็น 4 ระดับ ได้แก่ A. การศึกษาระดับพื้นฐาน (921) B. การศึกษาระดับมัธยม (922) C. การศึกษาระดับอุดมศึกษา (923) และ D. การศึกษาผู้ใหญ่ (924) โดยไทยมีความผูกพันสำหรับการศึกษาระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษา การศึกษาเทคนิคและวิชาชีพทั่วไปและสำหรับคนพิการและการศึกษาผู้ใหญ่แต่ยังไม่ผูกพันสำหรับการศึกษาก่อนวัยเรียน การศึกษาเทคนิคและวิชาชีพขั้นสูง (อนุปริญญา) อุดมศึกษา (ปริญญา) และโรงเรียนสอนภาษาต่างประเทศ สำหรับการเปิดตลาดการศึกษาชั้นประถมศึกษา มัธยมศึกษา และการศึกษาผู้ใหญ่ที่ไทยไม่ได้ผูกพันการเปิดเสรีในรูปแบบการให้บริการข้ามพรมแดนและการเข้ามาประกอบวิชาชีพของบุคลากรด้านการศึกษาจากสมาชิก WTO แต่ไม่มีข้อจำกัดการให้บริการในรูปแบบที่ 2 สำหรับการเข้ามาจัดตั้งธุรกิจ/สถาบันการศึกษานั้นอนุญาตให้ต่างชาติถือหุ้นได้ไม่เกินร้อยละ 49.00 และสำหรับการศึกษาเทคนิคและวิชาชีพทั่วไปและสำหรับคนพิการไทยไม่มีข้อจำกัดในการให้บริการทั้งในรูปแบบที่ 1 และ 2 ส่วนรูปแบบที่ 3 การเข้ามาจัดตั้งธุรกิจ/สถาบันการศึกษา อนุญาตให้ต่างชาติถือหุ้นในธุรกิจได้ไม่เกินร้อยละ 49.00 โดยไทยยังไม่ผูกพันการเข้ามาประกอบวิชาชีพของบุคลากรทางการศึกษาจากสมาชิก WTO อย่างไรก็ตามการเปิดเสรีบริการทางการศึกษาภายใต้ความตกลงนี้ถือเป็นหนึ่งในสาขาบริการที่ประเทศสมาชิก WTO มีการผูกพันในระดับต่ำที่สุด กล่าวคือ มีเพียง 51 ประเทศเท่านั้นที่ผูกพันโดยเกือบครึ่งหนึ่งเป็นประเทศที่เข้าเป็นสมาชิกหลังการจัดตั้ง WTO

ภายใต้กรอบอาเซียนตามกรอบความตกลงว่าด้วยการบริการของอาเซียน (AFAS) มีการกำหนดข้อผูกพันซึ่งอ้างอิงร่วมจาก GATS โดยจัดทำข้อผูกพันเฉพาะในลักษณะ GATS-plus และปรากฏเป็นข้อผูกพันทั่วไปและข้อผูกพันเฉพาะภายใต้ความตกลง AFAS ที่ใช้บังคับกับทุกรายสาขาบริการ โดยในปี พ.ศ. 2557 ไทยมีการเปิดตลาดเพิ่มขึ้นตามตารางข้อผูกพันเปิดตลาดการค้าบริการชุดที่ 9 ของสาขาบริการทางการศึกษาในระดับอุดมศึกษาในบริการรูปแบบที่ 3 (การจัดตั้งธุรกิจ) ไทยตกลงผูกพันการเปิดเสรีโดยมีข้อจำกัด 1) ด้านการเข้าสู่ตลาดในระดับการศึกษาเทคนิคและวิชาชีพขั้นสูง (การศึกษาระดับอนุปริญญา) ได้กำหนดให้กรรมการ และกรรมการผู้จัดการ (ถ้ามี) อย่างน้อยกึ่งหนึ่งต้องมีสัญชาติไทย และสัดส่วนหุ้นต่างชาติต้องไม่เกินร้อยละ 49.00 ของทุนจดทะเบียน และจำนวนผู้ถือหุ้นต่างชาติต้องไม่เกินครึ่งหนึ่งของจำนวนผู้ถือหุ้นทั้งหมดของบริษัทที่เกี่ยวข้อง และ 2) ด้านการประติบัติเยี่ยงคนชาติ ได้กำหนดให้ผู้จัดการหรือตัวแทนนิติบุคคลต้องมีสัญชาติไทยเฉพาะผู้ที่สมัครขอใบอนุญาตดำเนินกิจการ อีกทั้งยังกำหนดให้ผู้อำนวยความสะดวกโรงเรียนและรองผู้อำนวยการต้องมีสัญชาติไทย ผู้จัดการโรงเรียน/ผู้จัดการบริหารต้องมีสัญชาติไทย ส่วนในระดับอุดมศึกษาอื่นๆ (ปริญญาหรือเทียบเท่า) ไทยตกลงผูกพันการเปิดเสรีโดยมีข้อจำกัดด้านการเข้าสู่ตลาดให้สัดส่วนหุ้นต่างชาติต้องไม่เกินร้อยละ 49.00 ของทุนจดทะเบียน และจำนวนผู้ถือหุ้นต่างชาติต้องไม่เกินครึ่งหนึ่งของจำนวนผู้ถือหุ้นทั้งหมดของบริษัทที่เกี่ยวข้อง อีกทั้งหลักการข้อจำกัดด้านการประติบัติเยี่ยงคนชาติได้กำหนดให้สมาชิกสภามหาวิทยาลัยอย่างน้อยกึ่งหนึ่งต้องมีสัญชาติไทย อย่างไรก็ตามไม่ว่าในกรณีใดๆ เมื่อพิจารณาประกอบกับ Treaty of Amity and Economics Relations และข้อตกลงทวิภาคี พลเมืองและองค์กรธุรกิจสัญชาติสหรัฐอเมริกาจะได้รับสิทธิประโยชน์ภายใต้หลักปฏิบัติเยี่ยงคนชาติในกรณีการประกอบธุรกิจและการจัดหาบริการในไทยเป็นระยะเวลา 10 ปีด้วยซึ่งเป็นข้อที่ไทยต้องให้ความสำคัญหากเข้าสู่การเจรจาระดับทวิภาคี

จากข้อผูกพันดังกล่าวพิจารณาเห็นได้ว่าการเปิดตลาดด้านการบริการทางการศึกษาของไทยในรูปแบบที่ 3 ไทยยังคงกำหนดข้อจำกัดให้ผู้ให้บริการทางการศึกษาต่างชาติที่ต้องการมาเปิดให้บริการสถาบันอุดมศึกษาในไทย อีกทั้งยังมีข้อจำกัดในเรื่องของการครอบครองและการใช้ที่ดินด้วย กล่าวคือ บุคคลต่างชาติหรือบริษัทในประเทศที่ถือเป็นต่างชาติจะไม่ได้รับอนุญาตให้ซื้อหรือเป็นเจ้าของที่ดินในไทย (แต่ยังมีสิทธิ์ในการเช่าที่ดินหรือเป็นเจ้าของอาคารได้) ซึ่งเงื่อนไขดังกล่าวถือเป็นการจำกัดสิทธิของผู้ให้บริการทางการศึกษาต่างชาติและถือเป็นการช่วยสนับสนุนต่อการดำเนินธุรกิจด้านการศึกษาในระดับอุดมศึกษาของผู้ให้บริการทางการศึกษาไทยเนื่องจากยังคงให้ความสำคัญในเรื่องบทบาทของผู้มีสัญชาติไทยเป็นผู้ดำเนินการบริหารสถาบันอุดมศึกษา

อย่างไรก็ตามไทยมีนโยบายเปิดตลาดเสรีมากขึ้นสำหรับผู้ให้บริการทางการศึกษาต่างชาติที่ต้องการมาเปิดให้บริการสถาบันอุดมศึกษาในสาขาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีในไทย โดยยอมให้มีการเพิ่มสัดส่วนหุ้นต่างชาติได้ไม่เกินร้อยละ 70.00 ของทุนจดทะเบียน แต่ยังคงกำหนดเงื่อนไขในการดำเนินการได้เฉพาะในรูปแบบของกิจการร่วมค้ากับนิติบุคคลสัญชาติไทยเท่านั้น ซึ่งเห็นได้ว่าเป็นการสนับสนุนต่อการดำเนินธุรกิจด้านการศึกษาในระดับอุดมศึกษาของผู้ให้บริการทางการศึกษาไทยและยังเป็นการเปิดโอกาสให้ผู้ให้บริการทางการศึกษาไทยมีโอกาสให้เรียนรู้ถึงการบริหารจัดการรวมทั้งการได้รับการถ่ายทอดความรู้ของความรู้ความก้าวหน้าด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีอีกด้วย

2. ผลการพัฒนาและตรวจสอบคุณภาพตัวบ่งชี้และเครื่องมือวัดความพร้อมในการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาต่อการเปิดเสรีภาคบริการทางการศึกษาภายใต้กรอบความตกลงว่าด้วยการบริการของอาเซียนสำหรับสถาบันอุดมศึกษาไทย

2.1 ผลการพัฒนาและตรวจสอบตัวบ่งชี้ความพร้อมในการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาต่อการเปิดเสรีภาคบริการทางการศึกษาภายใต้กรอบความตกลงว่าด้วยการบริการของอาเซียนสำหรับสถาบันอุดมศึกษาไทยพบว่า

(1) ตัวบ่งชี้ด้านปัจจัยนำเข้า (INPUT) ประกอบด้วย 3 ตัวบ่งชี้ย่อย คือ 1.1) ความพร้อมด้านทุนมนุษย์ ประกอบด้วย ก) ศักยภาพของบุคลากร ได้แก่ จำนวนอาจารย์/นักวิจัยที่มีตำแหน่งทางวิชาการ จำนวนอาจารย์/นักวิจัยที่มีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาเอก และจำนวนอาจารย์/นักวิจัยที่มีความเชี่ยวชาญตรงตามสาขาวิชา 1.2) ความพร้อมด้านทุนโครงสร้าง ประกอบด้วย ก) กฎหมาย ได้แก่ ระดับความรู้ความเข้าใจกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับอาเซียน มีบทบาทในการกำหนดระเบียบที่ใช้ประโยชน์จากกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับอาเซียน และเมื่อเปรียบเทียบกับสถาบันประเภทเดียวกัน ปัจจัยสนับสนุนด้านกฎหมายอยู่ในระดับดี ข) หลักสูตร ได้แก่ คณะมีหลักสูตรที่เป็นมาตรฐานสากล คณะมีหลักสูตรที่เป็นความร่วมมือกับมหาวิทยาลัยในอาเซียน และคณะมีหลักสูตรที่สอดคล้องกับความต้องการของอาเซียน ค) งบประมาณ ได้แก่ มีงบประมาณเพื่อการพัฒนาบุคลากรของคณะอย่างต่อเนื่อง เช่น ทุนการศึกษาต่อ ทุนฝึกอบรมต่างๆ เป็นต้น มีงบประมาณที่เพียงพอเพื่อสนับสนุนบุคลากรของคณะในการผลิตผลงานวิชาการและผลงานวิจัย และมีงบประมาณในการลงทุนอุปกรณ์และเทคโนโลยีต่างๆ ที่เอื้อต่อการจัดการเรียนการสอน และ ง) แหล่งทรัพยากร ได้แก่ มีสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ ที่เป็นมาตรฐานสากล เช่น หอพัก โรงอาหาร บ้ายบอกรถ เป็นต้น จำนวนฐานข้อมูลที่สามารถสืบค้นข้อมูลจากทั่วโลกได้ มีจำนวน/ประเภทหนังสือ/ตำรา/เอกสารต่างๆ ที่สามารถตอบสนองความต้องการของผู้เรียนในทุกสาขาวิชา และมีอุปกรณ์และเทคโนโลยีต่างๆ ที่ครบถ้วนและทันสมัย

และสามารถใช้งานได้อย่างมีประสิทธิภาพ เช่น อุปกรณ์ในห้องเรียน/ห้องปฏิบัติการ ระบบอินเทอร์เน็ต ซอฟต์แวร์ต่างๆ เป็นต้น และ 1.3) ความพร้อมด้านทุนความสัมพันธ์ ประกอบด้วย เครือข่ายความร่วมมือ ได้แก่ ระดับความร่วมมือทางวิชาการและการวิจัยระหว่างมหาวิทยาลัยต่างๆ ในอาเซียน จำนวนเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการและการวิจัยระหว่างมหาวิทยาลัยต่างๆ ในอาเซียน และคณะส่งเสริมให้บุคลากรร่วมกิจกรรมทางวิชาการและการวิจัยกับมหาวิทยาลัยต่างๆ ในอาเซียน

(2) ตัวบ่งชี้ด้านกระบวนการ (PROCESS) ตามพันธกิจของมหาวิทยาลัยในการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน ประกอบด้วย 2 ตัวบ่งชี้ย่อย คือ 2.1) ความพร้อมด้านพันธกิจมหาวิทยาลัย ประกอบด้วย ก) การศึกษาและฝึกอบรม ได้แก่ มีการกำหนดนโยบายการจัดการศึกษาที่เน้นความชำนาญของบุคลากรของคณะเพื่อนำไปสู่การแข่งขันได้ คณะส่งเสริมให้มีการสร้างเครือข่ายการจัดการศึกษาร่วมกันระหว่างมหาวิทยาลัยต่างๆ ในอาเซียน มีการให้ทุนศึกษาต่อ/ทุนฝึกอบรมแก่บุคลากรของคณะอย่างต่อเนื่อง บุคลากรของคณะมีส่วนร่วมในการจัดทำระบบการประกันคุณภาพการศึกษา มีการฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างความรู้และประสบการณ์ใหม่ๆ ให้กับบุคลากรของคณะอย่างต่อเนื่อง บุคลากรของคณะมีส่วนร่วมในกิจกรรมการฝึกอบรมต่างๆ ที่ทางคณะจัดขึ้น และคณะส่งเสริมให้บุคลากรเข้าร่วมกิจกรรมการฝึกอบรมต่างๆ ทั้งในประเทศและต่างประเทศ ข) การวิจัย ได้แก่ มีการตีพิมพ์เผยแพร่ผลงานวิจัยในวารสารชั้นนำในสาขาวิชาของตน มีส่วนร่วมในการนำเสนอผลงานวิจัยในระดับนานาชาติอย่างสม่ำเสมอ และบุคลากรของคณะมีการทำวิจัยร่วมกันเป็นเครือข่ายในอาเซียน และ ค) การบริการ ได้แก่ คณะมีการให้คำปรึกษาในด้านวิชาการแก่นักศึกษาต่างชาติอย่างเป็นระบบ คณะมีการจัดสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ ให้กับนักศึกษาต่างชาติ เช่น การจัดหาที่พักให้ เป็นต้น และคณะมีการแนะแนวทางหรือให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อนักศึกษาต่างชาติทั้งก่อน ระหว่าง และหลังเรียน และ 2.2) ความพร้อมด้านการสื่อสารและการใช้ประโยชน์โครงสร้างพื้นฐาน ประกอบด้วย ก) ความสามารถในการสื่อสาร ได้แก่ บุคลากรของคณะสามารถสื่อสารด้วยภาษาอังกฤษ/ภาษาในกลุ่มประเทศสมาชิกอาเซียนได้ คณะส่งเสริมให้บุคลากรมีการพูดคุยในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับอาเซียน และบุคลากรของคณะมีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในเวทีสัมมนาต่างๆ ในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับอาเซียน และ ข) การใช้ประโยชน์โครงสร้างพื้นฐาน ได้แก่ บุคลากรของคณะมีการค้นคว้าข้อมูลโดยใช้ฐานข้อมูลต่างๆ ได้อย่างคล่องแคล่ว บุคลากรของคณะมีการใช้อุปกรณ์และเทคโนโลยีต่างๆ ที่ส่งเสริมการเรียนการสอน/การเรียนรู้อย่างต่อเนื่องเป็นประจำ และบุคลากรของคณะมีการใช้บริการต่างๆ จากห้องสมุดเป็นประจำ

(3) ตัวบ่งชี้ด้านผลผลิต (OUTPUT) ประกอบด้วย 1 ตัวบ่งชี้ย่อย คือ ความพร้อมด้านผลผลิตของบุคลากร ประกอบด้วย ก) ความเป็นสากล ได้แก่ คณะมีความร่วมมือทางวิชาการและการวิจัยในอาเซียนเพิ่มขึ้น บุคลากรของคณะมีความเข้าใจในวัฒนธรรมของอาเซียนเพิ่มขึ้น และคณะมีการแลกเปลี่ยนบุคลากรในด้านการเรียนการสอนและการวิจัยระหว่างมหาวิทยาลัยในอาเซียนเพิ่มขึ้น ข) คุณภาพอาจารย์ ได้แก่ มีจำนวนผลงานวิจัยที่ได้รับการตีพิมพ์เผยแพร่ลงในวารสารระดับนานาชาติที่มีชื่อเสียงเพิ่มขึ้น บุคลากรของคณะมีตำแหน่งทางวิชาการเพิ่มขึ้น และบุคลากรของคณะมีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาเอกเพิ่มขึ้น และ ค) ความมีชื่อเสียง ได้แก่ บุคลากรของคณะมีผลงานวิชาการ/ผลงานวิจัยที่ได้รับรางวัลในระดับนานาชาติเพิ่มขึ้น และบุคลากรของคณะมีการสร้างผลงานสิ่งประดิษฐ์ที่ได้รับรางวัลในระดับนานาชาติเพิ่มขึ้น

(4) ตัวบ่งชี้ด้านผลลัพธ์ (OUTCOME) ประกอบด้วย 2 ตัวบ่งชี้ย่อย คือ 4.1) ความพร้อมด้านผลลัพธ์ของบุคลากร ประกอบด้วย ความสามารถในการแข่งขัน ได้แก่ มหาวิทยาลัยได้รับการจัดอันดับในลำดับต้นของกลุ่มประเทศสมาชิกอาเซียนในการจัดอันดับมหาวิทยาลัยในอาเซียน/เอเชียและโลก คณะมีหลักสูตรนานาชาติที่ครอบคลุมทุกสาขาวิชา และคณะมีการว่าจ้างอาจารย์ระดับชั้นนำประจำหลักสูตรในทุกสาขาวิชา และ 4.2) ความพร้อมด้านผลลัพธ์ของนักศึกษา ประกอบด้วย ก) คุณภาพนักศึกษา ได้แก่ มีจำนวนนักศึกษาต่างชาติเพิ่มขึ้น นักศึกษาของคณะสามารถเข้าร่วมแข่งขันในกิจกรรมระดับนานาชาติเพิ่มขึ้น และนักศึกษาของคณะได้รับรางวัลต่างๆ ในระดับนานาชาติเพิ่มขึ้น และ ข) คุณภาพบัณฑิต ได้แก่ บัณฑิตได้รับการจ้างงานจากกลุ่มประเทศสมาชิกอาเซียน บัณฑิตได้รับการยอมรับในความรู้ความสามารถเฉพาะทางจากตลาดแรงงานในอาเซียน และบัณฑิตได้รับการส่งเสริมหรือสนับสนุนความก้าวหน้าในการทำงานจากบริษัทต่างๆในอาเซียน

2.2 ผลการพัฒนาและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวัดความพร้อมในการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาต่อการเปิดเสรีภาคบริการทางการศึกษาภายใต้กรอบความตกลงว่าด้วยการบริการของอาเซียนสำหรับสถาบันอุดมศึกษาไทยพบว่าทุกข้อคำถามของแบบประเมินความพร้อมในการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาต่อการเปิดเสรีภาคบริการทางการศึกษาที่พัฒนาขึ้นมีความตรงเชิงเนื้อหาโดยมีค่าดัชนีความสอดคล้องมากกว่าหรือเท่ากับ 0.50 ผลการวิเคราะห์ค่าความเที่ยงแบบความสอดคล้องภายในด้วยการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) พบว่ามีค่าความเที่ยงอยู่ระหว่าง 0.517 ถึง 0.915 ผลการวิเคราะห์คุณภาพด้านความเที่ยงเชิงโครงสร้างพบว่ามีค่าอยู่ระหว่าง 0.337 ถึง 0.879 และผลการวิเคราะห์ความตรงเชิงโครงสร้างด้วยการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันพบว่ามีโมเดลการวัดความพร้อมในการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาต่อการเปิดเสรีภาคบริการทางการศึกษาภายใต้กรอบความตกลงว่าด้วยการบริการของอาเซียนสำหรับสถาบันอุดมศึกษาไทยทั้ง 4 ด้านมีความตรงเชิงโครงสร้าง นั่นคือ องค์ประกอบที่ได้มีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์โดยมีค่า χ^2 ต่ำหรือใกล้เคียงกับค่า df (0.06-5.13) ค่า p มีค่าสูงกว่า 0.05 (0.077-0.814) ค่าดัชนี GFI และ AGFI มีค่าสูงเข้าใกล้หรือเท่ากับ 1 และดัชนี RMSEA มีค่าต่ำเข้าใกล้ 0 (0.000-0.044)

3. ผลการวิเคราะห์ความพร้อมในการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาต่อการเปิดเสรีภาคบริการทางการศึกษาภายใต้กรอบความตกลงว่าด้วยการบริการของอาเซียนสำหรับสถาบันอุดมศึกษาไทย

3.1 ผลการวิเคราะห์ความพร้อมระดับนโยบายประเทศในการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาต่อการเปิดเสรีภาคบริการทางการศึกษาภายใต้กรอบความตกลงว่าด้วยการบริการของอาเซียนสำหรับสถาบันอุดมศึกษาไทยพบว่าโดยภาพรวมแล้วนโยบายซึ่งเป็นบทบัญญัติของกฎหมายภายในที่เกี่ยวข้องของไทยมีความสอดคล้องและไม่ส่งผลกระทบกับกรอบความตกลงว่าด้วยการบริการของอาเซียนตามพันธกรณีของไทย เช่น ในประเด็นของผู้ดำเนินกิจการเกี่ยวกับสถาบันอุดมศึกษา การถือครองที่ดินเพื่อจัดตั้งสถาบันอุดมศึกษา ตลอดจนการทำงานของคนต่างด้าว ดังนั้นทั้งผู้ให้บริการไทยและผู้ให้บริการต่างชาติสามารถดำเนินการได้ตามเงื่อนไขที่ได้กล่าวมาแล้ว คงมีเพียงประเด็นของการดำเนินธุรกิจของคนต่างด้าวในกิจการเกี่ยวกับสถาบันอุดมศึกษาเรื่องการกำหนดทุนขั้นต่ำเอาไว้ในการลงทุนตามพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจของคนต่างด้าว พ.ศ. 2542 เท่านั้น ซึ่งในทางปฏิบัติไทยได้มีการแก้ไขปัญหานี้โดยอาศัยเงื่อนไขตามที่ต้องกำหนดใน

กฎกระทรวงให้ผู้ประกอบธุรกิจนำเงินทุนขั้นต่ำเข้ามาภายในระยะเวลาที่กำหนด ด้วยการกำหนดให้ผู้ประกอบธุรกิจในกรณีนี้นำทุนขั้นต่ำเข้ามามีระยะเวลานาน

ดังนั้นระดับนโยบายในการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาของไทยอันเนื่องมาจากการเปิดเสรีตามพันธกรณีของกรอบความผูกพัน AFAS ในการที่จะต้องเปิดโอกาสให้ผู้ให้บริการทางการศึกษาต่างชาติเข้ามาแข่งขันกับผู้ให้บริการทางการศึกษาไทยมีความพร้อมเนื่องจากข้อผูกพันสอดคล้องกับกฎหมายภายในที่ใช้บังคับอยู่แล้ว

3.2 ผลการวิเคราะห์ความพร้อมระดับสถาบันอุดมศึกษาในการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาต่อการเปิดเสรีภาคบริการทางการศึกษาภายใต้กรอบความตกลงว่าด้วยการบริการของอาเซียนสำหรับสถาบันอุดมศึกษาไทย

3.2.1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลภูมิหลังผู้ตอบแบบประเมิน พบว่าตัวอย่างทุกประเภทสถาบันการศึกษา คือ มหาวิทยาลัยรัฐ มหาวิทยาลัยเอกชน และมหาวิทยาลัยราชภัฏส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง โดยตัวอย่างที่สังกัดมหาวิทยาลัยรัฐส่วนใหญ่อายุ 46-55 ปี (ร้อยละ 27.80) ในขณะที่ตัวอย่างที่สังกัดมหาวิทยาลัยเอกชนมีอายุ 25-35 ปีมากที่สุด (ร้อยละ 28.20) และตัวอย่างที่สังกัดมหาวิทยาลัยราชภัฏส่วนใหญ่อายุ 36-45 ปี (ร้อยละ 25.90) นอกจากนี้พบว่าตัวอย่างทุกประเภทสถาบันการศึกษาส่วนใหญ่เป็นอาจารย์ซึ่งมีจำนวนใกล้เคียงกัน (ร้อยละ 94.10, 93.70 และ 94.40 ตามลำดับ) และตัวอย่างที่สังกัดมหาวิทยาลัยรัฐอยู่ในสาขาวิชาวิทยาศาสตร์มากที่สุด (ร้อยละ 35.60) ในขณะที่ตัวอย่างที่สังกัดมหาวิทยาลัยเอกชนและมหาวิทยาลัยราชภัฏส่วนใหญ่อยู่ในสาขาวิชาสังคมศาสตร์ (ร้อยละ 35.20 และ 34.80 ตามลำดับ) และตัวอย่างที่สังกัดมหาวิทยาลัยรัฐอยู่ในสาขาวิชาวิทยาศาสตร์มากที่สุด (ร้อยละ 35.60)

3.2.2 ผลการวิเคราะห์การแจกแจงตัวแปรความพร้อมในการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาต่อการเปิดเสรีภาคบริการทางการศึกษาภายใต้กรอบความตกลงว่าด้วยการบริการของอาเซียนสำหรับสถาบันอุดมศึกษาไทย โดยด้านปัจจัยนำเข้า (INPUT) พบว่าความพร้อมในการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาที่ส่วนใหญ่เกินร้อยละ 50.00 อยู่ในระดับมากปรากฏใน 2 ประเด็น คือ ศักยภาพของบุคลากร ได้แก่ จำนวนอาจารย์/นักวิจัยที่มีความเชี่ยวชาญตรงตามสาขาวิชา และหลักสูตร ได้แก่ คณะมีหลักสูตรที่เป็นมาตรฐานสากล ในขณะที่ความพร้อมส่วนใหญ่ที่เกินร้อยละ 50.00 ซึ่งอยู่ในระดับน้อยมี 6 ประเด็น คือ ศักยภาพของบุคลากร ได้แก่ จำนวนอาจารย์/นักวิจัยที่มีตำแหน่งทางวิชาการ กฎหมาย ได้แก่ ระดับความรู้ความเข้าใจกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับอาเซียน มีบทบาทในการกำหนดระเบียบที่ใช้ประโยชน์จากกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับอาเซียน และเมื่อเปรียบเทียบกับสถาบันประเภทเดียวกัน ปัจจัยสนับสนุนด้านกฎหมายอยู่ในระดับดี และเครือข่ายความร่วมมือ ได้แก่ ระดับความร่วมมือทางวิชาการและการวิจัยระหว่างมหาวิทยาลัยต่างๆ ในอาเซียน และจำนวนเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการและการวิจัยระหว่างมหาวิทยาลัยต่างๆ ในอาเซียน ด้านกระบวนการ (PROCESS) ตามพันธกิจของมหาวิทยาลัยในการเข้าสู่ประชาคมอาเซียนพบว่าความพร้อมในการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาที่ส่วนใหญ่เกินร้อยละ 50.00 อยู่ในระดับมากซึ่งปรากฏใน 6 ประเด็น คือ การศึกษาและฝึกอบรม ได้แก่ บุคลากรของคณะมีส่วนร่วมในการจัดทำระบบการประกันคุณภาพการศึกษา การวิจัย ได้แก่ มีการตีพิมพ์เผยแพร่ผลงานวิจัยในวารสารชั้นนำในสาขาวิชาของตน และมีส่วนร่วมในการนำเสนอผลงานวิจัยในระดับนานาชาติอย่างสม่ำเสมอ การใช้ประโยชน์โครงสร้างพื้นฐาน ได้แก่ บุคลากรของคณะมีการค้นคว้าข้อมูลโดยใช้ฐานข้อมูลต่างๆ ได้อย่าง

คล่องแคล่ว บุคลากรของคณะมีการใช้อุปกรณ์และเทคโนโลยีต่างๆ ที่ส่งเสริมการเรียนการสอน/การเรียนรู้อย่างต่อเนื่องเป็นประจำ และบุคลากรของคณะมีการให้บริการต่างๆ จากห้องสมุดเป็นประจำ ในขณะที่ความพร้อมส่วนใหญ่ที่เกินร้อยละ 50.00 ซึ่งอยู่ในระดับน้อยมี 3 ประเด็น คือ การศึกษาและฝึกอบรม ได้แก่ คณะส่งเสริมให้บุคลากรเข้าร่วมกิจกรรมการฝึกอบรมต่างๆ ทั้งในประเทศและต่างประเทศ และความสามารถในการสื่อสาร ได้แก่ บุคลากรของคณะสามารถสื่อสารด้วยภาษาอังกฤษ/ภาษาในกลุ่มประเทศสมาชิกอาเซียนได้ และบุคลากรของคณะมีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในเวทีสัมมนาต่างๆ ในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับอาเซียน ด้านผลผลิต (OUTPUT) พบว่าความพร้อมในการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาที่ส่วนใหญ่เกินร้อยละ 50.00 อยู่ในระดับน้อยซึ่งปรากฏใน 4 ประเด็น คือ ความเป็นสากล ได้แก่ คณะมีการแลกเปลี่ยนบุคลากรในด้านการเรียนการสอนและการวิจัยระหว่างมหาวิทยาลัยในอาเซียนเพิ่มขึ้น คุณภาพอาจารย์ ได้แก่ มีจำนวนผลงานวิจัยที่ได้รับการตีพิมพ์เผยแพร่ลงในวารสารระดับนานาชาติที่มีชื่อเสียงเพิ่มขึ้น และความมีชื่อเสียง ได้แก่ บุคลากรของคณะมีผลงานวิชาการ/ผลงานวิจัยที่ได้รับรางวัลในระดับนานาชาติเพิ่มขึ้น และบุคลากรของคณะมีการสร้างผลงานสิ่งประดิษฐ์ที่ได้รับรางวัลในระดับนานาชาติเพิ่มขึ้น และด้านผลลัพธ์ (OUTCOME) พบว่าความพร้อมในการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาที่ส่วนใหญ่เกินร้อยละ 50.00 อยู่ในระดับน้อยซึ่งปรากฏใน 4 ประเด็น คือ ความสามารถในการแข่งขัน ได้แก่ มหาวิทยาลัยได้รับการจัดอันดับในลำดับต้นของกลุ่มประเทศสมาชิกอาเซียนในการจัดอันดับมหาวิทยาลัยในอาเซียน/เอเชียและโลก คณะมีหลักสูตรนานาชาติที่ครอบคลุมทุกสาขาวิชา และคณะมีการว่าจ้างอาจารย์ระดับชั้นนำประจำหลักสูตรในทุกสาขาวิชา และคุณภาพนักศึกษา ได้แก่ นักศึกษาของคณะได้รับรางวัลต่างๆ ในระดับนานาชาติเพิ่มขึ้น

3.2.3 ผลการวิเคราะห์จัดกลุ่มความพร้อมในการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาต่อการเปิดเสรีภาคบริการทางการศึกษาภายใต้กรอบความตกลงว่าด้วยการบริการของอาเซียนสำหรับสถาบันอุดมศึกษาไทย เมื่อจำแนกตามประเภทสถาบันการศึกษา ได้แก่ มหาวิทยาลัยรัฐ มหาวิทยาลัยเอกชน และมหาวิทยาลัยราชภัฏ โดยพิจารณา 1) ปัจจัยนำเข้า (INPUT) พบว่าทุกสถาบันการศึกษามีความพร้อมด้านศักยภาพของบุคลากร ได้แก่ จำนวนอาจารย์/นักวิจัยที่มีความเชี่ยวชาญตรงตามสาขาวิชา ด้านหลักสูตร ได้แก่ คณะมีหลักสูตรที่เป็นมาตรฐานสากล และด้านแหล่งทรัพยากร ได้แก่ จำนวนฐานข้อมูลที่สามารถสืบค้นข้อมูลจากทั่วโลกได้ ในขณะที่ทุกสถาบันการศึกษาควรเร่งพัฒนาความพร้อมด้านศักยภาพของบุคลากร ได้แก่ จำนวนอาจารย์/นักวิจัยที่มีตำแหน่งทางวิชาการ ด้านกฎหมาย ได้แก่ ระดับความรู้ความเข้าใจกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับอาเซียน มีบทบาทในการกำหนดระเบียบที่ใช้ประโยชน์จากกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับอาเซียน และเมื่อเปรียบเทียบกับสถาบันประเภทเดียวกัน ปัจจัยสนับสนุนด้านกฎหมายอยู่ในระดับดี ด้านหลักสูตร ได้แก่ คณะมีหลักสูตรที่เป็นความร่วมมือกับมหาวิทยาลัยในอาเซียน และด้านเครือข่ายความร่วมมือ ได้แก่ ระดับความร่วมมือทางวิชาการและการวิจัยระหว่างมหาวิทยาลัยต่างๆ ในอาเซียน จำนวนเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการและการวิจัยกับมหาวิทยาลัยต่างๆ ในอาเซียน และคณะส่งเสริมให้บุคลากรร่วมกิจกรรมทางวิชาการและการวิจัยกับมหาวิทยาลัยต่างๆ ในอาเซียน 2) กระบวนการ (PROCESS) ตามพันธกิจของมหาวิทยาลัยในการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน พบว่าทุกสถาบันการศึกษามีความพร้อมในด้านการศึกษาและฝึกอบรม ได้แก่ บุคลากรของคณะมีส่วนร่วมในการจัดทำระบบการประกันคุณภาพการศึกษา ด้านการวิจัย ได้แก่ มีการตีพิมพ์เผยแพร่ผลงานวิจัยในวารสารชั้นนำในสาขาวิชาของตน และมีส่วนร่วมในการนำเสนอผลงานวิจัยในระดับนานาชาติอย่างสม่ำเสมอ ด้านการใช้ประโยชน์โครงสร้างพื้นฐาน ได้แก่ บุคลากรของ

คณะมีการค้นคว้าข้อมูลโดยใช้ฐานข้อมูลต่างๆ ได้อย่างคล่องแคล่ว บุคลากรของคณะมีการใช้อุปกรณ์และเทคโนโลยีต่างๆ ที่ส่งเสริมการเรียนการสอน/การเรียนรู้อย่างต่อเนื่องเป็นประจำ และบุคลากรของคณะมีการให้บริการต่างๆ จากห้องสมุดเป็นประจำ ในขณะที่ทุกสถาบันการศึกษาควรเร่งพัฒนาความพร้อมด้านการศึกษาและฝึกอบรม ได้แก่ คณะส่งเสริมให้มีการสร้างเครือข่ายการจัดการศึกษาร่วมกันระหว่างมหาวิทยาลัยต่างๆ ในอาเซียน บุคลากรของคณะมีส่วนร่วมในกิจกรรมการฝึกอบรมต่างๆ ที่ทางคณะจัดขึ้น และคณะส่งเสริมให้บุคลากรเข้าร่วมกิจกรรมการฝึกอบรมต่างๆ ทั้งในประเทศและต่างประเทศ ด้านการบริการ ได้แก่ คณะมีการให้คำปรึกษาในด้านวิชาการแก่นักศึกษาต่างชาติอย่างเป็นระบบ คณะมีการจัดสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ ให้กับนักศึกษาต่างชาติ เช่น การจัดหาที่พักให้ เป็นต้น และคณะมีการแนะนำแนวทางหรือให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อนักศึกษาต่างชาติทั้งก่อน ระหว่าง และหลังเรียน ด้านความสามารถในการสื่อสาร ได้แก่ บุคลากรของคณะสามารถสื่อสารด้วยภาษาอังกฤษ/ภาษาในกลุ่มประเทศสมาชิกอาเซียนได้ คณะส่งเสริมให้บุคลากรมีการพูดคุยในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับอาเซียน และบุคลากรของคณะมีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในเวทีสัมมนาต่างๆ ในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับอาเซียน 3) ผลผลิต (OUTPUT) พบว่าทุกสถาบันการศึกษาควรเร่งพัฒนาความพร้อมด้านความเป็นสากล ได้แก่ คณะมีความร่วมมือทางวิชาการและการวิจัยในอาเซียนเพิ่มขึ้น และคณะมีการแลกเปลี่ยนบุคลากรในด้านการเรียนการสอนและการวิจัยระหว่างมหาวิทยาลัยในอาเซียนเพิ่มขึ้น ด้านคุณภาพอาจารย์ ได้แก่ มีจำนวนผลงานวิจัยที่ได้รับการตีพิมพ์เผยแพร่ลงในวารสารระดับนานาชาติที่มีชื่อเสียงเพิ่มขึ้น และด้านความมีชื่อเสียง ได้แก่ บุคลากรของคณะมีผลงานวิชาการ/ผลงานวิจัยที่ได้รับรางวัลในระดับนานาชาติเพิ่มขึ้น และบุคลากรของคณะมีการสร้างผลงานสิ่งประดิษฐ์ที่ได้รับรางวัลในระดับนานาชาติเพิ่มขึ้น และ 4) ผลลัพธ์ (OUTCOME) พบว่าทุกสถาบันการศึกษาควรเร่งพัฒนาความพร้อมด้านความสามารถในการแข่งขัน ได้แก่ มหาวิทยาลัยได้รับการจัดอันดับในลำดับต้นของกลุ่มประเทศสมาชิกอาเซียนในการจัดอันดับมหาวิทยาลัยในอาเซียน/เอเชียและโลก คณะมีหลักสูตรนานาชาติที่ครอบคลุมทุกสาขาวิชา และคณะมีการว่าจ้างอาจารย์ระดับชั้นนำประจำหลักสูตรในทุกสาขาวิชา ด้านคุณภาพนักศึกษา ได้แก่ มีจำนวนนักศึกษาต่างชาติเพิ่มขึ้น นักศึกษาของคณะสามารถเข้าร่วมแข่งขันในกิจกรรมระดับนานาชาติเพิ่มขึ้น และนักศึกษาของคณะได้รับรางวัลต่างๆ ในระดับนานาชาติเพิ่มขึ้น และคุณภาพบัณฑิต ได้แก่ บัณฑิตได้รับการจ้างงานจากกลุ่มประเทศสมาชิกอาเซียน บัณฑิตได้รับการยอมรับในความรู้ความสามารถเฉพาะทางจากตลาดแรงงานในอาเซียน และบัณฑิตได้รับการส่งเสริมหรือสนับสนุนความก้าวหน้าในการทำงานจากบริษัทต่างๆ ในอาเซียน

เมื่อจำแนกตามสาขาวิชา ได้แก่ สาขาวิชาวิทยาศาสตร์ สาขาวิชาสังคมศาสตร์ และสาขาวิชามนุษยศาสตร์ โดยพิจารณา 1) ปัจจัยนำเข้า (INPUT) พบว่าทุกสาขาวิชามีความพร้อมในด้านศักยภาพของบุคลากร ได้แก่ จำนวนอาจารย์/นักวิจัยที่มีความเชี่ยวชาญตรงตามสาขาวิชา ด้านหลักสูตร ได้แก่ คณะมีหลักสูตรที่เป็นมาตรฐานสากล ด้านงบประมาณ ได้แก่ มีงบประมาณเพื่อการพัฒนาบุคลากรของคณะอย่างต่อเนื่อง เช่น ทุนการศึกษาต่อ ทุนฝึกอบรมต่างๆ เป็นต้น มีงบประมาณที่เพียงพอเพื่อสนับสนุนบุคลากรของคณะในการผลิตผลงานวิชาการและผลงานวิจัย และมีงบประมาณในการลงทุนอุปกรณ์และเทคโนโลยีต่างๆ ที่เอื้อต่อการจัดการเรียนการสอน และด้านแหล่งทรัพยากร ได้แก่ มีสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ ที่เป็นมาตรฐานสากล เช่น หอพัก โรงอาหาร บ้ายบอกร่าง เป็นต้น จำนวนฐานข้อมูลที่สามารถสืบค้นข้อมูลจากทั่วโลกได้ มีจำนวน/ประเภทหนังสือ/ตำรา/เอกสารต่างๆ ที่สามารถตอบสนองความ

ต้องการของผู้เรียนในทุกสาขาวิชา และมีอุปกรณ์และเทคโนโลยีต่างๆ ที่ครบถ้วนและทันสมัยและสามารถใช้งานได้อย่างมีประสิทธิภาพ เช่น อุปกรณ์ในห้องเรียน/ห้องปฏิบัติการ ระบบอินเทอร์เน็ต ซอฟต์แวร์ต่างๆ เป็นต้น ในขณะที่ทุกสาขาวิชาควรเร่งพัฒนาความพร้อมด้านศักยภาพของบุคลากร ได้แก่ จำนวนอาจารย์/นักวิจัยที่มีตำแหน่งทางวิชาการ และจำนวนอาจารย์/นักวิจัยที่มีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาเอก ด้านกฎหมาย ได้แก่ ระดับความรู้ความเข้าใจกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับอาเซียน มีบทบาทในการกำหนดระเบียบที่ใช้ประโยชน์จากกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับอาเซียน และเมื่อเปรียบเทียบกับสถาบันประเภทเดียวกัน ปัจจัยสนับสนุนด้านกฎหมายอยู่ในระดับดี ด้านหลักสูตร ได้แก่ คณะมีหลักสูตรที่เป็นความร่วมมือกับมหาวิทยาลัยในอาเซียน และด้านเครือข่ายความร่วมมือ ได้แก่ ระดับความร่วมมือทางวิชาการและการวิจัยระหว่างมหาวิทยาลัยต่างๆ ในอาเซียน จำนวนเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการและการวิจัยระหว่างมหาวิทยาลัยต่างๆ ในอาเซียน และคณะส่งเสริมให้บุคลากรร่วมกิจกรรมทางวิชาการและการวิจัยกับมหาวิทยาลัยต่างๆ ในอาเซียน 2) กระบวนการ (PROCESS) ตามพันธกิจของมหาวิทยาลัยในการเข้าสู่ประชาคมอาเซียนพบว่าทุกสาขาวิชามีความพร้อมในด้านการศึกษาและฝึกอบรม ได้แก่ มีการให้ทุนศึกษาต่อ/ทุนฝึกอบรมแก่บุคลากรของคณะอย่างต่อเนื่อง บุคลากรของคณะมีส่วนร่วมในการจัดทำระบบการประกันคุณภาพการศึกษา ด้านการวิจัย ได้แก่ มีการตีพิมพ์เผยแพร่ผลงานวิจัยในวารสารชั้นนำในสาขาวิชาของตน มีส่วนร่วมในการนำเสนอผลงานวิจัยในระดับนานาชาติอย่างสม่ำเสมอ และบุคลากรของคณะมีการทำวิจัยร่วมกันเป็นเครือข่ายในอาเซียน และด้านการใช้ประโยชน์โครงสร้างพื้นฐาน ได้แก่ บุคลากรของคณะมีการค้นคว้าข้อมูลโดยใช้ฐานข้อมูลต่างๆ ได้อย่างคล่องแคล่ว บุคลากรของคณะมีการใช้อุปกรณ์และเทคโนโลยีต่างๆ ที่ส่งเสริมการเรียนการสอน/การเรียนรู้อย่างต่อเนื่องเป็นประจำ และบุคลากรของคณะมีการใช้บริการต่างๆ จากห้องสมุดเป็นประจำ ในขณะที่ทุกสาขาวิชาควรเร่งพัฒนาความพร้อมด้านการศึกษาและฝึกอบรม ได้แก่ คณะส่งเสริมให้มีการสร้างเครือข่ายการจัดการศึกษาร่วมกันระหว่างมหาวิทยาลัยต่างๆ ในอาเซียน และคณะส่งเสริมให้บุคลากรเข้าร่วมกิจกรรมการฝึกอบรมต่างๆ ทั้งในประเทศและต่างประเทศ ด้านการบริการ ได้แก่ คณะมีการให้คำปรึกษาในด้านวิชาการแก่นักศึกษาต่างชาติอย่างเป็นระบบ ด้านความสามารถในการสื่อสาร ได้แก่ บุคลากรของคณะสามารถสื่อสารด้วยภาษาอังกฤษ/ภาษาในกลุ่มประเทศสมาชิกอาเซียนได้ และบุคลากรของคณะมีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในเวทีสัมมนาต่างๆ ในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับอาเซียน 3) ผลผลิต (OUTPUT) พบว่าทุกสาขาวิชามีความพร้อมด้านความเป็นสากล ได้แก่ บุคลากรของคณะมีความเข้าใจในวัฒนธรรมของอาเซียนเพิ่มขึ้น ในขณะที่ทุกสาขาวิชาควรเร่งพัฒนาความพร้อมในด้านความเป็นสากล ได้แก่ คณะมีการแลกเปลี่ยนบุคลากรในด้านการเรียนการสอนและการวิจัยระหว่างมหาวิทยาลัยในอาเซียนเพิ่มขึ้น ด้านคุณภาพอาจารย์ ได้แก่ บุคลากรของคณะมีตำแหน่งทางวิชาการเพิ่มขึ้น และด้านความมีชื่อเสียง ได้แก่ บุคลากรของคณะมีผลงานวิชาการ/ผลงานวิจัยที่ได้รับรางวัลในระดับนานาชาติเพิ่มขึ้น และบุคลากรของคณะมีการสร้างผลงานสิ่งประดิษฐ์ที่ได้รับรางวัลในระดับนานาชาติเพิ่มขึ้น และ 4) ผลลัพธ์ (OUTCOME) พบว่าสาขาวิชาควรเร่งพัฒนาความพร้อมด้านความสามารถในการแข่งขัน ได้แก่ มหาวิทยาลัยได้รับการจัดอันดับในลำดับต้นของกลุ่มประเทศสมาชิกอาเซียนในการจัดอันดับมหาวิทยาลัยในอาเซียน/เอเชียและโลก คณะมีหลักสูตรนานาชาติที่ครอบคลุมทุกสาขาวิชา และคณะมีการว่าจ้างอาจารย์ระดับชั้นนำประจำหลักสูตรในทุกสาขาวิชา ด้านคุณภาพนักศึกษา ได้แก่ มีจำนวนนักศึกษาต่างชาติเพิ่มขึ้น นักศึกษาของคณะสามารถเข้าร่วมแข่งขันในกิจกรรมระดับนานาชาติเพิ่มขึ้น และนักศึกษาของคณะได้รับรางวัลต่างๆ ในระดับนานาชาติ

เพิ่มขึ้น และคุณภาพบัณฑิต ได้แก่ บัณฑิตได้รับการจ้างงานจากกลุ่มประเทศสมาชิกอาเซียน บัณฑิตได้รับการยอมรับในความรู้ความสามารถเฉพาะทางจากตลาดแรงงานในอาเซียน และบัณฑิตได้รับการส่งเสริมหรือสนับสนุนความก้าวหน้าในการทำงานจากบริษัทต่างๆ ในอาเซียน

3.2.4 ผลการวิเคราะห์ค่าสถิติบรรยายของตัวแปรความพร้อมในการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาต่อการเปิดเสรีภาคบริการทางการศึกษาภายใต้กรอบความตกลงว่าด้วยการบริการของอาเซียนสำหรับสถาบันอุดมศึกษาไทย โดย 1) ปัจจัยนำเข้า (INPUT) พบว่าตัวแปรส่วนใหญ่มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับน้อยถึงมาก (Mean=2.119 ถึง 2.595) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานอยู่ระหว่าง 0.540 ถึง 0.635 โดยตัวแปรที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ แหล่งทรัพยากร และตัวแปรที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ กฎหมาย เมื่อพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์การกระจาย (C.V.) ของตัวแปรสังเกตได้ทั้ง 6 ตัวพบว่ามีค่าอยู่ระหว่าง 21.82-27.89 ตัวแปรที่มีการกระจายมากที่สุด ได้แก่ กฎหมาย และตัวแปรที่มีการกระจายต่ำที่สุด ได้แก่ ศักยภาพของบุคลากร เมื่อพิจารณาค่าความเบ้ (SK) และค่าความโด่ง (KU) พบว่าตัวแปรส่วนใหญ่มีค่าความเบ้เป็นบวกซึ่งเป็นการแจกแจงของข้อมูลในลักษณะเบ้ขวาแสดงว่าค่าเฉลี่ยของตัวแปรแต่ละตัวค่อนข้างต่ำ ยกเว้นตัวแปรแหล่งทรัพยากรที่มีค่าเป็นลบ ส่วนค่าความโด่งของตัวแปรเกือบทุกตัวมีค่าความโด่งเป็นบวกซึ่งมีลักษณะสูงโด่งแสดงว่าตัวแปรมีการกระจายข้อมูลน้อย ยกเว้นตัวแปรงบประมาณซึ่งมีค่าเป็นลบ 2) กระบวนการ (PROCESS) ตามพันธกิจของมหาวิทยาลัยในการเข้าสู่ประชาคมอาเซียนพบว่าตัวแปรส่วนใหญ่มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับน้อยถึงมาก (Mean=2.335 ถึง 2.771) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานอยู่ระหว่าง 0.523 ถึง 0.716 โดยตัวแปรที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การใช้ประโยชน์โครงสร้างพื้นฐาน และตัวแปรที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ การบริการ เมื่อพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์การกระจาย (C.V.) ของตัวแปรสังเกตได้ทั้ง 5 ตัวพบว่ามีค่าอยู่ระหว่าง 17.65-30.66 ตัวแปรที่มีการกระจายมากที่สุด ได้แก่ การบริการ และตัวแปรที่มีการกระจายต่ำที่สุด ได้แก่ การศึกษาและฝึกอบรม เมื่อพิจารณาค่าความเบ้ (SK) และค่าความโด่ง (KU) พบว่าตัวแปรส่วนใหญ่มีค่าความเบ้เป็นลบซึ่งเป็นการแจกแจงของข้อมูลในลักษณะเบ้ซ้ายแสดงว่าค่าเฉลี่ยของตัวแปรแต่ละตัวค่อนข้างสูง ยกเว้นตัวแปรการวิจัยและความสามารถในการสื่อสารที่มีค่าเป็นบวก ส่วนค่าความโด่งของตัวแปรเกือบทุกตัวมีค่าความโด่งเป็นบวกซึ่งมีลักษณะสูงโด่งแสดงว่าตัวแปรมีการกระจายข้อมูลน้อย ยกเว้นตัวแปรการบริการซึ่งมีค่าเป็นลบ 3) ผลผลิต (OUTPUT) พบว่าตัวแปรส่วนใหญ่มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับน้อย (Mean=2.184 ถึง 2.442) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานอยู่ระหว่าง 0.608 ถึง 0.667 โดยตัวแปรที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ คุณภาพอาจารย์ และตัวแปรที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ความมีชื่อเสียง เมื่อพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์การกระจาย (C.V.) ของตัวแปรสังเกตได้ทั้ง 3 ตัวพบว่ามีค่าอยู่ระหว่าง 25.51-30.54 ตัวแปรที่มีการกระจายมากที่สุด ได้แก่ ความมีชื่อเสียง และตัวแปรที่มีการกระจายต่ำที่สุด ได้แก่ คุณภาพอาจารย์ เมื่อพิจารณาค่าความเบ้ (SK) และค่าความโด่ง (KU) พบว่าตัวแปรทุกตัวมีค่าความเบ้เป็นบวกซึ่งเป็นการแจกแจงของข้อมูลในลักษณะเบ้ขวาแสดงว่าค่าเฉลี่ยของตัวแปรแต่ละตัวค่อนข้างต่ำ ส่วนค่าความโด่งของตัวแปรทุกตัวมีค่าความโด่งเป็นบวกซึ่งมีลักษณะสูงโด่งแสดงว่าตัวแปรมีการกระจายข้อมูลน้อย และ 4) ผลลัพธ์ (OUTCOME) พบว่าตัวแปรส่วนใหญ่มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับน้อย (Mean=2.003 ถึง 2.184) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานอยู่ระหว่าง 0.669 ถึง 0.714 โดยตัวแปรที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ คุณภาพบัณฑิต และตัวแปรที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ความสามารถในการแข่งขัน เมื่อพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์การกระจาย (C.V.) ของตัวแปรสังเกตได้ทั้ง 3 ตัวพบว่ามีค่าอยู่ระหว่าง 30.63-35.65 ตัวแปรที่มีการกระจายมากที่สุด ได้แก่ ความสามารถในการแข่งขัน และตัวแปรที่มีการกระจายต่ำที่สุด ได้แก่ คุณภาพ

บันทึก เมื่อพิจารณาค่าความเบ้ (SK) และค่าความโด่ง (KU) พบว่าตัวแปรทุกตัวมีค่าความเบ้เป็นบวกซึ่งเป็นการแจกแจงของข้อมูลในลักษณะเบ้ขวาแสดงว่าค่าเฉลี่ยของตัวแปรแต่ละตัวค่อนข้างต่ำ ส่วนค่าความโด่งของตัวแปรเกือบทุกตัวมีค่าความโด่งเป็นบวกซึ่งมีลักษณะสูงโด่งแสดงว่าตัวแปรมีการกระจายข้อมูลน้อย ยกเว้นตัวแปรคุณภาพนักศึกษาซึ่งมีค่าเป็นลบ

3.2.5 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบความพร้อมในการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาต่อการเปิดเสรีภาคบริการทางการศึกษาภายใต้กรอบความตกลงว่าด้วยการบริการของอาเซียนสำหรับสถาบันอุดมศึกษาไทยจำแนกตามประเภทสถาบันการศึกษาและสาขาวิชา

(1) ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบความพร้อมในการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาต่อการเปิดเสรีภาคบริการทางการศึกษาภายใต้กรอบความตกลงว่าด้วยการบริการของอาเซียนสำหรับสถาบันอุดมศึกษาไทยโดยภาพรวมจำแนกตามประเภทสถาบันการศึกษาและสาขาวิชาด้วยการวิเคราะห์ความแปรปรวนสองทาง (Two-way ANOVA) พบว่าประเภทสถาบันการศึกษาและสาขาวิชาไม่มีอิทธิพลปฏิสัมพันธ์ต่อความพร้อมในการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาต่อการเปิดเสรีภาคบริการทางการศึกษาภายใต้กรอบความตกลงว่าด้วยการบริการของอาเซียนสำหรับสถาบันอุดมศึกษาไทยโดยภาพรวมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 เมื่อพิจารณาภาพแสดงค่าเฉลี่ยของตัวอย่างทั้ง 9 กลุ่มพบว่าในกลุ่มสาขาวิชาวิทยาศาสตร์และมนุษยศาสตร์ที่สังกัดมหาวิทยาลัยรัฐมีค่าเฉลี่ยความพร้อมในการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาต่อการเปิดเสรีภาคบริการทางการศึกษาภายใต้กรอบความตกลงว่าด้วยการบริการของอาเซียนไม่แตกต่างกันมากนัก แต่ในกลุ่มสาขาวิชาสังคมศาสตร์ที่สังกัดมหาวิทยาลัยราชภัฏมามีค่าเฉลี่ยความพร้อมในการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาต่อการเปิดเสรีภาคบริการทางการศึกษาภายใต้กรอบความตกลงว่าด้วยการบริการของอาเซียนสูงกว่ากลุ่มที่สังกัดมหาวิทยาลัยรัฐและมหาวิทยาลัยเอกชนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

(2) ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบความพร้อมรายด้านในการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาต่อการเปิดเสรีภาคบริการทางการศึกษาภายใต้กรอบความตกลงว่าด้วยการบริการของอาเซียนสำหรับสถาบันอุดมศึกษาไทยจำแนกตามประเภทสถาบันการศึกษาและสาขาวิชา ด้วยการวิเคราะห์ความแปรปรวนตัวแปรพหุนามแบบสองทาง (Two-way MANOVA) พบว่ามีอิทธิพลปฏิสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรประเภทสถาบันการศึกษาและสาขาวิชาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 นั่นคือ เวกเตอร์ค่าเฉลี่ยตัวแปรความพร้อมด้านปัจจัยนำเข้า (INPUT) กระบวนการ (PROCESS) ตามพันธกิจของมหาวิทยาลัยในการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน ผลผลิต (OUTPUT) และผลลัพธ์ (OUTCOME) ในการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาต่อการเปิดเสรีภาคบริการทางการศึกษาของตัวอย่างที่สังกัดประเภทสถาบันการศึกษาและสาขาวิชาต่างกันมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 เมื่อพิจารณาภาพแสดงค่าเฉลี่ยของตัวอย่างทั้ง 9 กลุ่มพบว่าในกลุ่มสาขาวิชาสังคมศาสตร์ที่สังกัดมหาวิทยาลัยรัฐมีค่าเฉลี่ยความพร้อมด้านปัจจัยนำเข้า (INPUT) กระบวนการ (PROCESS) ตามพันธกิจของมหาวิทยาลัยในการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน ผลผลิต (OUTPUT) และผลลัพธ์ (OUTCOME) น้อยกว่ากลุ่มที่สังกัดมหาวิทยาลัยเอกชนและมหาวิทยาลัยราชภัฏอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

อภิปรายผลการวิจัย

การอภิปรายผลการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยแบ่งประเด็นการอภิปรายผลการวิจัยออกเป็น 6 ประเด็น ประเด็นที่หนึ่ง การวิเคราะห์นโยบายและกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการเปิดเสรีภาคบริการทางการศึกษาในระดับอุดมศึกษา ประเด็นที่สอง การพัฒนาและตรวจสอบคุณภาพตัวบ่งชี้ความพร้อมในการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาต่อการเปิดเสรีภาคบริการทางการศึกษาภายใต้กรอบความตกลงว่าด้วยการบริการของอาเซียนสำหรับสถาบันอุดมศึกษาไทย ประเด็นที่สาม การพัฒนาและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวัดความพร้อมในการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาต่อการเปิดเสรีภาคบริการทางการศึกษาภายใต้กรอบความตกลงว่าด้วยการบริการของอาเซียนสำหรับสถาบันอุดมศึกษาไทย ประเด็นที่สี่ การจัดกลุ่มความพร้อมในการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาต่อการเปิดเสรีภาคบริการทางการศึกษาภายใต้กรอบความตกลงว่าด้วยการบริการของอาเซียนสำหรับสถาบันอุดมศึกษาไทย ประเด็นที่ห้า การวิเคราะห์ความแปรปรวนสองทางของความพร้อมในการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาต่อการเปิดเสรีภาคบริการทางการศึกษาภายใต้กรอบความตกลงว่าด้วยการบริการของอาเซียนโดยภาพรวม และประเด็นที่หก การวิเคราะห์เปรียบเทียบความพร้อมรายด้านในการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาต่อการเปิดเสรีภาคบริการทางการศึกษาภายใต้กรอบความตกลงว่าด้วยการบริการของอาเซียนจำแนกตามประเภทสถาบันการศึกษาและสาขาวิชา โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. การวิเคราะห์นโยบายและกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการเปิดเสรีภาคบริการทางการศึกษาในระดับอุดมศึกษา

1.1 ประเทศไทย

เมื่อวิเคราะห์ข้อผูกพันของไทยและกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการเปิดเสรีภาคบริการทางการศึกษาในระดับอุดมศึกษาของไทยพบว่าแม้ว่าภายใต้กรอบความตกลงทั่วไปว่าด้วยการค้าบริการ (GATS) ไทยมิได้ผูกพันในระดับอุดมศึกษาและอาจยังไม่ส่งผลกระทบมากนัก แต่เมื่อพิจารณาประกอบกับข้อผูกพันภายใต้กรอบอาเซียนตามกรอบความตกลงว่าด้วยการบริการของอาเซียน (AFAS) แล้ว ข้อผูกพันที่กำหนดในรูปแบบที่ 3 ที่กำหนดให้ต่างชาติถือหุ้นได้ไม่เกินร้อยละ 49.00 ของทุนและสภาสถาบันจะต้องมีสัญชาติไทยไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งตามเดิมก่อนมีการแจ้งเพิ่มเติมในตารางชุดที่ 8 นั้นไม่ส่งผลกระทบมากนักเนื่องจากเป็นข้อกำหนดตามกฎหมายภายในที่ใช้บังคับอยู่แล้ว แต่ตามตารางข้อผูกพันชุดที่ 8 ได้กำหนดให้คณะทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีที่กำหนดเพิ่มร้อยละของต่างชาติเป็นร้อยละ 70.00 และต้องร่วมลงทุนในลักษณะ joint venture ร่วมกับนิติบุคคลสัญชาติไทยและสมาชิกสภามหาวิทยาลัยต้องมีสัญชาติไทยอย่างน้อยกึ่งหนึ่งอาจพิจารณาได้สองมุมมองว่าเป็นการสร้างการแข่งขันให้กับสถาบันในแง่ของการนำเอาความก้าวหน้าทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีของต่างชาติเข้ามาสู่ระบบการศึกษาของไทยให้มีความทันสมัยมากขึ้นและนำมาซึ่งการถ่ายทอดความรู้และเทคโนโลยีให้แก่บุคลากรของไทยโดยที่ข้อผูกพันดังกล่าวยังคงกำหนดให้บุคคลสัญชาติไทยเป็นผู้ให้บริการการศึกษา ในทางตรงกันข้ามข้อกำหนดดังกล่าวอาจได้รับการพิจารณาว่าเป็นการกีดกันการลงทุนจากต่างชาติหรือไม่สนับสนุนให้มีการลงทุนจากภายนอกอย่างแท้จริงได้ ในขณะที่ตามตารางข้อผูกพันชุดที่ 9 ไม่ได้ส่งผลกระทบอะไรมากนักเนื่องจากตารางข้อผูกพันยังมีการกำหนดเงื่อนไขเกี่ยวกับข้อจำกัดการถือหุ้นของผู้ถือหุ้นต่างชาติและการกำหนดให้ผู้บริหารสถาบันการศึกษาต้องมีสัญชาติไทยไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่ง

สำหรับในแง่ของผลกระทบของบทบัญญัติของบทกฎหมายภายในที่เกี่ยวข้องอันอาจส่งผลกระทบต่อการเปิดเสรีทางการศึกษาพบว่าพระราชบัญญัติสถาบันอุดมศึกษาของเอกชน พ.ศ. 2546 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2550 มาตรา 12 ว่าด้วยเรื่องการถือครองและใช้ประโยชน์ในที่ดินและมาตรา 30 ว่าด้วยเรื่องคุณสมบัติกรรมการสภาสถาบัน พระราชบัญญัติให้ใช้ประมวลที่ดิน พ.ศ. 2479 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 12) พ.ศ. 2551 มาตรา 86 ว่าด้วยเรื่องได้มาซึ่งที่ดินและการใช้ประโยชน์ในที่ดิน และพระราชบัญญัติการทำงานของคนต่างด้าว พ.ศ. 2551 มาตรา 21 ว่าด้วยเรื่องใบอนุญาตการทำงานของคนต่างด้าว แม้จะกำหนดเป็นเงื่อนไขหรือระยะเวลาที่ไม่ส่งผลกระทบต่อภาระผูกพันของไทยภายใต้กรอบความตกลงทั่วไปว่าด้วยการค้าบริการ (GATS) และกรอบอาเซียนตามกรอบความตกลงว่าด้วยการบริการของอาเซียน (AFAS) มีเพียงพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจของคนต่างด้าว พ.ศ. 2542 มาตรา 14 ว่าด้วยข้อกำหนดเรื่องทุนขั้นต่ำที่คนต่างด้าวจะประกอบธุรกิจในไทย แม้จะไม่ส่งผลกระทบต่อภาระผูกพันของไทยภายใต้กรอบความตกลงทั่วไปว่าด้วยการค้าบริการ (GATS) แต่จะส่งผลกระทบต่อภาระผูกพันของไทยภายใต้กรอบอาเซียนตามกรอบความตกลงว่าด้วยการบริการของอาเซียน (AFAS) ได้เนื่องจากร้อยละ 49.00 หรือร้อยละ 70.00 (กรณีของคณะทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี) ของทุนจดทะเบียนตามภาระผูกพันอาจสูงกว่ากำหนดทุนตามมาตรา 14 ได้

1.2 สิงคโปร์

สิงคโปร์ประสบความสำเร็จในด้านการจัดการการศึกษาในระดับอุดมศึกษาโดยใช้เวลาเพียงประมาณ 40 ปี ในการพัฒนาและยกระดับคุณภาพการศึกษาจนอยู่ในระดับชั้นนำของโลก ความสำเร็จนี้เป็นผลจากปัจจัยหลายประการ ปัจจัยประการสำคัญประการหนึ่งซึ่งส่งผลให้เกิดความสำเร็จนี้ คือ นโยบายการศึกษา

นโยบายการศึกษาของสิงคโปร์ในแต่ละช่วงเวลามีความแตกต่างกันซึ่งขึ้นอยู่กับสภาพสังคมและเศรษฐกิจในแต่ละช่วงเวลา นโยบายการศึกษาในช่วงต้นเริ่มตั้งแต่ ค.ศ. 1959-1978 คือ “Produce a Good Man and a Useful Citizen” โดยมีเป้าหมายเพื่อขยายการศึกษาขั้นพื้นฐานให้กับประชากรโดยเร็วที่สุด เพราะในช่วงเวลานั้นสิงคโปร์พึ่งแยกตัวเป็นเอกราชและประชากรส่วนใหญ่ไม่ได้รับการศึกษาและไม่มีทักษะในการประกอบอาชีพ การศึกษาจึงเป็นสิ่งที่ทำให้สิงคโปร์ขับเคลื่อนเพื่อความอยู่รอดหลังจากแยกเป็นประเทศ นอกจากนี้รัฐบาลได้มีนโยบายให้จัดการเรียนการสอนเป็นสองภาษาโดยใช้ภาษาอังกฤษและภาษาของตนเอง ช่วงระยะเวลานี้เป็นเพียงจุดเริ่มต้นของการจัดการศึกษา ยังไม่ถึงว่าคุณภาพการศึกษาระดับอุดมศึกษาของสิงคโปร์อยู่ในระดับชั้นนำของโลก

อย่างไรก็ตามเมื่อพิจารณาถึงนโยบายการจัดการเรียนการสอนเป็นสองภาษาโดยให้มีภาษาอังกฤษเป็นภาษาหลักในการเรียนการสอนพบว่านโยบายนี้เป็นปัจจัยหนึ่งที่ส่งผลให้สิงคโปร์ประสบความสำเร็จในการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษา เพราะภาษาอังกฤษถือเป็นภาษาหลักสำหรับการติดต่อสื่อสารในระดับระหว่างประเทศ นักศึกษาจากต่างประเทศที่มาจากประเทศที่ไม่ได้ใช้ภาษาอังกฤษเป็นภาษาราชการก็มีความต้องการเข้าศึกษาในประเทศหรือในหลักสูตรที่ใช้ภาษาอังกฤษเป็นภาษาที่ใช้ในการเรียนการสอน นักศึกษาไม่เพียงต้องการได้รับความรู้แต่ยังต้องการพัฒนาทักษะด้านภาษาอังกฤษอีกด้วย และนักศึกษาจากประเทศที่ใช้ภาษาอังกฤษเป็นภาษาราชการก็ยังสามารถเข้ามาศึกษาในระดับอุดมศึกษาของสิงคโปร์ได้อีกด้วย

ในขณะที่ไทยยังไม่ได้ใช้ภาษาอังกฤษเป็นภาษาหลักในการเรียนการสอน แต่ไทยมีหลักสูตรบางหลักสูตรในมหาวิทยาลัยหลายแห่งที่จัดการเรียนการสอนโดยใช้ภาษาอังกฤษซึ่งถือเป็นจุดเริ่มต้นของระบบการศึกษาไทยที่อาจจะดึงดูดให้ผู้เรียนจากต่างประเทศเดินทางเข้ามาศึกษาในไทย อย่างไรก็ตามการจัดการเรียนการสอนโดยใช้ภาษาอังกฤษจะต้องพิจารณาถึงความพร้อมด้านภาษาของผู้เรียนที่เป็นคนไทย เพราะผลการสำรวจพบว่าความสามารถทางด้านภาษาของคนไทยยังอยู่ในระดับที่ไม่สูง เมื่อความพร้อมของคนไทยในด้านภาษายังมีไม่มากอาจทำให้การเรียนไม่สัมฤทธิ์ผลเท่าที่ควร

นโยบายการศึกษาในช่วง ค.ศ.1979-1996 คือ การจัดให้มีระบบการศึกษาที่หลากหลายทางเลือกให้แก่ผู้เรียน (Multiple Pathways) นโยบายนี้ทำให้ผู้เรียนแต่ละคนสามารถเลือกเรียนในเส้นทางที่เหมาะสมสำหรับตนเอง แต่ละเส้นทางการศึกษาในระดับอุดมศึกษาจึงมีจุดเน้นที่แตกต่างกัน ผู้เรียนสามารถเลือกที่จะเข้าศึกษาในมหาวิทยาลัย โรงเรียนสารพัดช่าง (Polytechnics) สถาบันศิลปะ (Arts Institutions) หรือสถาบันเทคโนโลยี (Institute of Technical Education) ตามความถนัดของตนเอง

นโยบายการศึกษาในช่วง ค.ศ.1997 จนถึงปัจจุบัน นโยบายในช่วงระยะเวลานี้เป็นนโยบายที่ทำให้เกิดการปฏิรูประบบการศึกษาอย่างจริงจังจนทำสิงคโปร์ประสบความสำเร็จ เบื้องหลังของความสำเร็จนี้ประกอบด้วยวิสัยทัศน์ที่เรียกว่า “Thinking Schools, Learning Nation” กลยุทธ์ที่ทำให้สิงคโปร์เป็นศูนย์กลางการศึกษาระดับอุดมศึกษา และแผนแม่บทด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ สามสิ่งนี้มีความเชื่อมโยงซึ่งกันและกัน กล่าวคือ วิสัยทัศน์ Thinking Schools, Learning Nation ทำให้เกิดบรรยากาศของการเรียนรู้ โดยการเรียนรู้จะเป็นการเรียนรู้ในทุกระดับซึ่งรวมถึงการเรียนรู้ในระดับอุดมศึกษา และการเรียนรู้เป็นการเรียนรู้โดยใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเข้ามาเป็นสิ่งที่ช่วยสร้างบรรยากาศหรือเป็นเครื่องมือในการเรียนรู้

ในการทำให้สิงคโปร์เป็นศูนย์กลางการศึกษา สิงคโปร์ใช้ยุทธศาสตร์การร่วมมือกับสถาบันต่างประเทศ สถาบันการศึกษาจากต่างประเทศที่มีความร่วมมือนั้นส่วนมากจะเป็นสถาบันการศึกษาหรือมหาวิทยาลัยชั้นนำของโลก ความร่วมมือดังกล่าวเป็นความร่วมมือที่หลากหลายในสาขาวิชาต่างๆ ไม่ใช่เป็นการจำกัดอยู่เพียงแค่สาขาวิชาใดสาขาวิชาหนึ่งเท่านั้น

นอกจากนโยบายดังกล่าวนี้แล้ว ปัจจัยอื่นที่ทำให้สิงคโปร์ประสบความสำเร็จด้านการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษา เช่น การจัดสรรงบประมาณเพื่อเป็นการลงทุนทางการศึกษาอย่างจริงจัง คุณภาพและค่าตอบแทนของอาจารย์ในมหาวิทยาลัย ที่ตั้งของประเทศที่สะดวกต่อการเดินทางมาศึกษาของสิงคโปร์ การเป็นศูนย์กลางทางธุรกิจ ความปลอดภัยในการดำรงชีวิต สภาพสังคมที่มีความทันสมัย วัฒนธรรมที่ผสมผสานระหว่างความเป็นตะวันออกและตะวันตก เป็นต้น

นอกจากนโยบายแล้ว กฎหมายเป็นเครื่องมือหนึ่งที่น่าสนใจในการจัดการการศึกษา ระดับอุดมศึกษาของสิงคโปร์ กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษามีหลายฉบับไม่ว่าจะเป็นกฎหมายที่เกี่ยวข้องโดยตรงหรือที่เกี่ยวข้องโดยอ้อม การจัดการการศึกษาของสถาบันการศึกษาของรัฐหรือที่อยู่ในกำกับของรัฐจะอยู่ภายใต้พระราชบัญญัติของแต่ละสถาบัน ส่วนสถาบันการศึกษาเอกชนจะตกอยู่ภายใต้บังคับของ “Private Education Act” และ “Private Education Regulations” ทั้งนี้ภายใต้บังคับของกฎหมาย สถาบันการศึกษาเอกชนทุกระดับต้องดำเนินการจดทะเบียนกับสภาการศึกษาเอกชน (Council of Private Education: CPE) ซึ่งสังกัดภายใต้กระทรวงศึกษาธิการ (Ministry of Education: MOE) ของสิงคโปร์ก่อนที่

จะเริ่มให้บริการการศึกษา ส่วนกฎหมายที่เกี่ยวข้องโดยอ้อมกับการจัดการศึกษา เช่น กฎหมายเกี่ยวกับที่ดิน กฎหมายแรงงาน กฎหมายเกี่ยวกับคนเข้าเมือง เป็นต้น

กฎหมายเกี่ยวกับการศึกษาของสิงคโปร์ไม่มีผลกระทบต่อการเปิดการค้าด้านบริการการศึกษา ภายใต้ GATS และ AFAS เพราะสิงคโปร์ไม่มีข้อผูกพันในการเปิดการค้าเสรีด้านการศึกษาระดับอุดมศึกษาทั้ง ภายใต้ GATS และ AFAS ผู้ประกอบธุรกิจด้านการศึกษาระดับอุดมศึกษาสามารถดำเนินธุรกิจได้ในประเทศอย่างค่อนข้างเสรี ดังจะเห็นได้จากสถาบันการศึกษาต่างชาติเข้ามาร่วมมือกับมหาวิทยาลัยของสิงคโปร์ อีกทั้ง สิงคโปร์มีการทำความตกลงเขตการค้าเสรีกับประเทศอื่น เช่น ทำความตกลงเขตการค้าเสรีกับประเทศออสเตรเลียซึ่งทำให้มีการเปิดการค้าเสรีกับประเทศออสเตรเลียสำหรับการศึกษาในระดับอุดมศึกษา

เมื่อพิจารณากรณีศึกษาของสิงคโปร์โดยเปรียบเทียบกับการจัดการศึกษาของไทยแล้ว ข้อเสนอแนะสำหรับไทย คือ ไทยควรจะมีนโยบายการศึกษาที่เข้มแข็งมากกว่าเดิมโดยมุ่งให้เกิดการยกระดับของคุณภาพการศึกษาอย่างจริงจัง เนื่องจากปัญหาต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาในระดับอุดมศึกษายังมีปรากฏอยู่ เช่น ศักยภาพด้านภาษาอังกฤษของผู้เรียนในการเข้าเรียนในหลักสูตรที่มีการเรียนการสอนโดยใช้ภาษาอังกฤษ คุณภาพและค่าตอบแทนของอาจารย์ผู้สอนในมหาวิทยาลัย งบประมาณจากรัฐบาลที่ลดลงจากเดิม คุณภาพของการศึกษาในบางหลักสูตรหรือในบางสถาบันการศึกษาที่อาจยังไม่ได้มาตรฐาน เป็นต้น

2. การพัฒนาและตรวจสอบคุณภาพตัวบ่งชี้ความพร้อมในการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาต่อการเปิดเสรีภาคบริการทางการศึกษาภายใต้กรอบความตกลงว่าด้วยการบริการของอาเซียนสำหรับสถาบันอุดมศึกษาไทย

จากผลการพัฒนาตัวบ่งชี้ความพร้อมในการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาต่อการเปิดเสรีภาคบริการทางการศึกษาภายใต้กรอบความตกลงว่าด้วยการบริการของอาเซียนสำหรับสถาบันอุดมศึกษาไทยพบว่า ประกอบด้วย 4 ตัวบ่งชี้หลัก ได้แก่ ตัวบ่งชี้ด้านปัจจัยนำเข้า (INPUT) ประกอบด้วย 3 ตัวบ่งชี้ย่อย คือ ความพร้อมด้านทุนมนุษย์ ความพร้อมด้านทุนโครงสร้าง และความพร้อมด้านทุนความสัมพันธ์ ตัวบ่งชี้ด้านกระบวนการ (PROCESS) ตามพันธกิจของมหาวิทยาลัยในการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน ประกอบด้วย 2 ตัวบ่งชี้ย่อย คือ ความพร้อมด้านพันธกิจมหาวิทยาลัย และความพร้อมด้านการสื่อสารและการใช้ประโยชน์โครงสร้างพื้นฐาน ตัวบ่งชี้ด้านผลผลิต (OUTPUT) ประกอบด้วย 1 ตัวบ่งชี้ย่อย คือ ความพร้อมด้านผลผลิตของบุคลากร และตัวบ่งชี้ด้านผลลัพธ์ (OUTCOME) ประกอบด้วย 2 ตัวบ่งชี้ย่อย คือ ความพร้อมด้านผลลัพธ์ของบุคลากร และความพร้อมด้านผลลัพธ์ของนักศึกษา และมีการนำตัวบ่งชี้ที่พัฒนาขึ้นไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบความเหมาะสมของตัวบ่งชี้ พร้อมปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะ นั้นสะท้อนให้เห็นว่าตัวบ่งชี้ที่พัฒนาขึ้นซึ่งผ่านการตรวจสอบความเหมาะสมจากผู้ทรงคุณวุฒิย่อมสามารถบ่งชี้ถึงความพร้อมในการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาต่อการเปิดเสรีภาคบริการทางการศึกษาได้

3. การพัฒนาและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวัดความพร้อมในการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาต่อการเปิดเสรีภาคบริการทางการศึกษาภายใต้กรอบความตกลงว่าด้วยการบริการของอาเซียนสำหรับสถาบันอุดมศึกษาไทย

จากผลการวิเคราะห์พบว่าโมเดลการวัดความพร้อมในการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาต่อการเปิดเสรีภาคบริการทางการศึกษาภายใต้กรอบความตกลงว่าด้วยการบริการของอาเซียนสำหรับสถาบันอุดมศึกษาไทยทั้ง 4 ด้าน คือ ด้านปัจจัยนำเข้า (INPUT) ด้านกระบวนการ (PROCESS) ตามพันธกิจของมหาวิทยาลัยใน

การเข้าสู่ประชาคมอาเซียน ด้านผลผลิต (OUTPUT) และด้านผลลัพธ์ (OUTCOME) มีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ และเมื่อพิจารณาความพร้อมด้านปัจจัยนำเข้า (INPUT) พบว่าเครือข่ายความร่วมมือ (NETWO) มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบมากที่สุด คือ 0.484 ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการเปิดเสรีภาคบริการทางการศึกษาภายใต้กรอบความตกลงว่าด้วยบริการของอาเซียนทำให้สถาบันอุดมศึกษาของไทยย่อมต้องมีการกำหนดนโยบายและวางแผนเชิงกลยุทธ์ที่เน้นการส่งเสริมและพัฒนาเครือข่ายความร่วมมือในการดำเนินกิจกรรมต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาทั้งกิจกรรมด้านวิชาการและด้านการวิจัยร่วมกันกับสถาบันอุดมศึกษาต่างๆ ในอาเซียนเพื่อนำมาสู่ความพร้อมในการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาของไทยต่อการเปิดเสรีภาคบริการทางการศึกษาได้อย่างมีคุณภาพมากขึ้น ดังเช่นที่ Córcoles (2013) กล่าวว่าเครือข่ายของความสัมพันธ์เป็นส่วนหนึ่งของทุนทางปัญญาจึงเป็นผลให้ค่าน้ำหนักองค์ประกอบของเครือข่ายความร่วมมือ (NETWO) มีค่าสูงสุด

ส่วนความพร้อมด้านกระบวนการ (PROCESS) ตามพันธกิจของมหาวิทยาลัยในการเข้าสู่ประชาคมอาเซียนพบว่าความสามารถในการสื่อสาร (COMM) มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบมากที่สุด คือ 0.876 ซึ่งเป็นค่าน้ำหนักองค์ประกอบที่สูงเมื่อเทียบกับค่าน้ำหนักองค์ประกอบอื่นๆ ในด้านเดียวกัน นั้นย่อมสะท้อนให้เห็นว่าความสามารถในการสื่อสาร (COMM) มีความสำคัญต่อความพร้อมด้านกระบวนการ (PROCESS) ตามพันธกิจของมหาวิทยาลัยในการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าในการเปิดเสรีภาคบริการทางการศึกษาภายใต้กรอบความตกลงว่าด้วยบริการของอาเซียนย่อมจะก่อให้เกิดการเคลื่อนย้ายบุคลากรทางการศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่งอาจารย์และบุคลากรอุดมศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาต่างๆ จะต้องเป็นผู้ที่มีความสามารถในการบอกเล่า/พูดคุย/แลกเปลี่ยนและถ่ายทอดเรื่องราวหรือความคิดเห็นในประเด็นต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาทั้งในเชิงวิชาการและ/หรือกิจกรรมต่างๆ โดยอาศัยภาษาอังกฤษหรือภาษาในกลุ่มประเทศสมาชิกอาเซียนเป็นสื่อกลางในการบอกเล่า/พูดคุย/แลกเปลี่ยนและถ่ายทอดเพื่อนำมาสู่การเรียนรู้ร่วมกันซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของต่อตระกูล อภิวัตร (2550) ที่พบว่ายุทธศาสตร์ด้านการพัฒนาความสามารถทางภาษาต่างประเทศถือเป็นยุทธศาสตร์หนึ่งที่สำคัญของสถาบันอุดมศึกษาไทยในบริบทการเปิดเสรีทางการค้าด้วยเหตุนี้จึงทำให้ความสามารถในการสื่อสาร (COMM) มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบสูงสุดในด้านกระบวนการ (PROCESS) ตามพันธกิจของมหาวิทยาลัยในการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน ในขณะที่ความพร้อมด้านผลผลิต (OUTPUT) พบว่าคุณภาพอาจารย์ (QUAT) มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบมากที่สุด คือ 0.798 ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากว่าคุณภาพอาจารย์โดยพิจารณาจากการมีจำนวนผลงานวิจัยที่ได้รับการตีพิมพ์เผยแพร่ลงในวารสารระดับนานาชาติที่มีชื่อเสียงเพิ่มขึ้น การมีตำแหน่งทางวิชาการเพิ่มขึ้น และการมีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาเอกเพิ่มขึ้นล้วนเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่งต่อคุณภาพการศึกษาในระดับอุดมศึกษาที่สะท้อนถึงความพร้อมของสถาบันอุดมศึกษาในฐานะที่เป็นแหล่งในการผลิตความรู้ ซึ่งถือเป็นทุนทางปัญญาของทุกสถาบันการศึกษาและใช้เป็นเกณฑ์หนึ่งในการประเมินคุณภาพของสถาบันอุดมศึกษา ดังเช่นที่ Levin, Jeong และ Ou (2013) กล่าวว่าคุณภาพอาจารย์เป็นเกณฑ์หนึ่งที่ใช้ในการประเมินมหาวิทยาลัยระดับโลก ด้วยเหตุนี้จึงทำให้คุณภาพอาจารย์ (QUAT) มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบสูงสุดในด้านความพร้อมด้านผลผลิต (OUTPUT) ในการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาต่อการเปิดเสรีภาคบริการทางการศึกษาภายใต้กรอบความตกลงว่าด้วยการบริการของอาเซียนสำหรับสถาบันอุดมศึกษาไทย

สำหรับความพร้อมด้านผลลัพธ์ (OUTCOME) พบว่าคุณภาพบัณฑิต (QUAG) มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบมากที่สุด คือ 0.938 ทั้งนี้เป็นเพราะว่าคุณภาพบัณฑิตย่อมเป็นสิ่งที่สะท้อนถึงความพร้อมของสถาบันอุดมศึกษาอย่างมีอาจจะปฏิเสธได้ โดยเฉพาะเมื่อมีการเปิดเสรีภาคบริการทางการศึกษาภายใต้กรอบความตกลงว่าด้วยการบริการของอาเซียนเป็นผลให้การศึกษาในระดับอุดมศึกษาในอาเซียนกลายเป็นภาคธุรกิจขนาดใหญ่ที่มีการแข่งขันกันอย่างมาก ดังนั้นสถาบันอุดมศึกษาแต่ละแห่งจึงต้องมุ่งเน้นการผลิตบัณฑิตที่มีคุณภาพซึ่งสามารถตอบสนองความต้องการด้านตลาดแรงงานในอาเซียนได้ เพราะหากสถาบันอุดมศึกษาสามารถผลิตบัณฑิตที่มีคุณภาพย่อมนำมาสู่ความมีชื่อเสียงและการได้รับการยอมรับจากสถาบันอุดมศึกษาต่างๆ ในอาเซียนต่อไป ซึ่งสอดคล้องกับเกณฑ์ค่าน้ำหนักที่ใช้ในการพิจารณาเพื่อการจัดอันดับมหาวิทยาลัยในภูมิภาคเอเชียของ Quacquarelli Symonds (QS) โดยคุณภาพบัณฑิตที่ได้งานถือเป็นเกณฑ์หนึ่งในการพิจารณาน้ำหนักคะแนน ด้วยเหตุนี้จึงเป็นผลให้คุณภาพบัณฑิต (QUAG) มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบสูงสุด

4. การจัดกลุ่มความพร้อมในการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาต่อการเปิดเสรีภาคบริการทางการศึกษาภายใต้กรอบความตกลงว่าด้วยการบริการของอาเซียนสำหรับสถาบันอุดมศึกษาไทย

ผลการวิเคราะห์จัดกลุ่มความพร้อมในการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาต่อการเปิดเสรีภาคบริการทางการศึกษาภายใต้กรอบความตกลงว่าด้วยการบริการของอาเซียนสำหรับสถาบันอุดมศึกษาไทยเมื่อจำแนกตามประเภทสถาบันการศึกษา ได้แก่ มหาวิทยาลัยรัฐ มหาวิทยาลัยเอกชน และมหาวิทยาลัยราชภัฏ และสาขาวิชา ได้แก่ ได้แก่ สาขาวิชาวิทยาศาสตร์ สาขาวิชาสังคมศาสตร์ และสาขาวิชามนุษยศาสตร์ โดยพิจารณาจากปัจจัยนำเข้า (INPUT) ได้แก่ 1) ศักยภาพของบุคลากร พบว่าทุกประเภทสถาบันการศึกษาและทุกสาขาวิชาควรเร่งพัฒนาความพร้อมด้านจำนวนอาจารย์/นักวิจัยที่มีตำแหน่งทางวิชาการ ทั้งนี้เนื่องมาจากรายการว่าตำแหน่งทางวิชาการถือเป็นดัชนีชี้วัดหนึ่งในการประเมินคุณภาพและผลงานของสถาบันการศึกษาระดับอุดมศึกษา แต่เมื่อพิจารณาข้อมูลจากสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา (2558) ซึ่งมีการระบุว่าผู้สอนในสถาบันอุดมศึกษาส่วนใหญ่มีตำแหน่งอาจารย์มากที่สุด จำนวน 33,873 คน เมื่อเทียบกับผู้สอนทั้งหมดในสถาบันอุดมศึกษา จำนวน 54,517 คน ด้วยเหตุนี้ทุกสถาบันการศึกษาและทุกสาขาวิชาควรมีกกลยุทธ์เพื่อสนับสนุน/ผลักดัน/กระตุ้นให้อาจารย์/นักวิจัยมีการผลิตงานทางวิชาการเพิ่มขึ้นเพื่อนำมาสู่การขอตำแหน่งทางวิชาการเพิ่มขึ้น 2) กฎหมาย พบว่าทุกประเภทสถาบันการศึกษาและทุกสาขาวิชาควรเร่งพัฒนาความพร้อมเกี่ยวกับระดับความรู้ความเข้าใจกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับอาเซียน มีบทบาทในการกำหนดระเบียบที่ใช้ประโยชน์จากกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับอาเซียน และเมื่อเปรียบเทียบกับสถาบันประเภทเดียวกัน ปัจจัยสนับสนุนด้านกฎหมายอยู่ในระดับดี สาเหตุอาจเป็นเพราะความพร้อมระดับนโยบายประเทศโดยพิจารณาในแง่ของนโยบายและกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการเปิดเสรีภาคบริการทางการศึกษาล้วนมีผลเกี่ยวข้องต่อการดำเนินการเปิดให้บริการทางการศึกษาระดับอุดมศึกษาของผู้ให้บริการทางการศึกษา ดังนั้นจึงเป็นสิ่งที่บุคลากรทางการศึกษาในทุกสถาบันอุดมศึกษาควรที่จะมีความพร้อมทั้งในแง่ของความรู้ความเข้าใจ และสามารถใช้ประโยชน์จากนโยบายและกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการเปิดเสรีภาคบริการทางการศึกษาได้อย่างเต็มที่และมีประสิทธิภาพ 3) หลักสูตร พบว่าทุกประเภทสถาบันการศึกษาและทุกสาขาวิชาควรเร่งพัฒนาความพร้อมโดยให้คณะมีหลักสูตรที่เป็นความร่วมมือกับมหาวิทยาลัยในอาเซียน ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการเปิดเสรีภาคบริการทางการศึกษาภายใต้กรอบความตกลงว่าด้วยการบริการของอาเซียนย่อมทำให้เกิดการเคลื่อนย้ายผู้เรียนหรือนักศึกษาต่างชาติเข้ามาศึกษาต่อในสถาบันอุดมศึกษาไทยเพิ่มขึ้น ดังเช่นที่ศูนย์วิจัย

กสิกรไทย (2555) ซึ่งทำการรวบรวมข้อมูลจากสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษาเกี่ยวกับจำนวนนักศึกษาต่างชาติที่สนใจเข้ามาศึกษาต่อในสถาบันอุดมศึกษาไทย (สกอ.) พบว่ามีจำนวนเพิ่มขึ้นเป็นลำดับจากจำนวน 8,534 คนในปี พ.ศ. 2549 เพิ่มขึ้นมาเป็น 20,155 คน ในปี พ.ศ. 2553 (จาก 133 ประเทศ) อัตราเติบโตประมาณร้อยละ 25.00 ต่อปี (เฉลี่ยช่วงปี พ.ศ. 2550-2553) โดยนักศึกษาต่างชาติที่สนใจเข้ามาศึกษาในไทยมากที่สุด ได้แก่ จีน คิดเป็นสัดส่วนประมาณร้อยละ 46.30 ของจำนวนนักศึกษาต่างชาติทั้งหมด รองลงมา คือ ลาว (ร้อยละ 6.50) พม่า (ร้อยละ 6.50) เวียดนาม (ร้อยละ 5.50) และ กัมพูชา (ร้อยละ 4.70) แต่หากรวมนักศึกษาที่มาจากกลุ่มประเทศในอาเซียนทั้งหมดพบว่ามีสัดส่วนรวมกันถึงร้อยละ 26.10 ซึ่งสอดคล้องกับที่สำนักงานสถิติแห่งชาติ (2556) ระบุว่าในปี พ.ศ. 2555 มีนักศึกษาชาวต่างชาติที่กำลังศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาของไทยมากกว่า 10,000 คน กระจายอยู่ตามมหาวิทยาลัยต่างๆ ในจำนวนนี้เป็นนักศึกษาต่างชาติจากประเทศในกลุ่มอาเซียน จำนวน 2,346 คน (ร้อยละ 22.60) ของนักศึกษาชาวต่างชาติในไทย ด้วยเหตุนี้ทุกสาขาวิชาที่เปิดสอนในสถาบันอุดมศึกษาของไทยควรมีหลักสูตรที่เป็นความร่วมมือกับสถาบันอุดมศึกษาต่างๆ ในอาเซียนเพิ่มขึ้นเพื่อเป็นการขยายฐานการศึกษาของสถาบันอุดมศึกษาไทยให้สามารถรองรับนักศึกษาโดยเฉพาะนักศึกษาต่างชาติได้อย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น และ 4) เครือข่ายความร่วมมือ พบว่าทุกประเภทสถาบันการศึกษาและทุกสาขาวิชาควรเร่งพัฒนาความพร้อมในด้านระดับความร่วมมือทางวิชาการและการวิจัยระหว่างมหาวิทยาลัยต่างๆ ในอาเซียน จำนวนเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการและการวิจัยระหว่างมหาวิทยาลัยต่างๆ ในอาเซียน และคณะส่งเสริมให้บุคลากรร่วมกิจกรรมทางวิชาการและการวิจัยกับมหาวิทยาลัยต่างๆ ในอาเซียน สาเหตุอาจเป็นเพราะว่าการเปิดเสรีภาคบริการทางการศึกษาย่อมทำให้การศึกษาระดับอุดมศึกษาในอาเซียนกลายเป็นภาคธุรกิจขนาดใหญ่ที่ไร้พรมแดน ตลอดจนเกิดการเคลื่อนย้ายองค์ความรู้ระหว่างสถาบันอุดมศึกษาต่างๆ ในอาเซียนมากยิ่งขึ้น เพราะฉะนั้นการสร้างเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการและการวิจัยระหว่างสถาบันอุดมศึกษาของไทยกับสถาบันอุดมศึกษาต่างๆ ในอาเซียนย่อมนำมาสู่การสร้างการแข่งขันในด้านองค์ความรู้ทางวิชาการและการวิจัยให้กับสถาบันอุดมศึกษาไทยอันจะนำมาสู่การได้รับการยอมรับในวงกว้างมากยิ่งขึ้น

ส่วนกระบวนการ (PROCESS) ตามพันธกิจของมหาวิทยาลัยในการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน ได้แก่ 1) การศึกษาและฝึกอบรม พบว่าทุกประเภทสถาบันการศึกษาและทุกสาขาวิชาควรเร่งพัฒนาความพร้อมของคณะในการส่งเสริมให้มีการสร้างเครือข่ายการจัดการศึกษาร่วมกันระหว่างมหาวิทยาลัยต่างๆ ในอาเซียน และคณะส่งเสริมให้บุคลากรเข้าร่วมกิจกรรมการฝึกอบรมต่างๆ ทั้งในประเทศและต่างประเทศ เพราะหากคณะวิชาขาดทั้งในแง่ของการสร้างเครือข่ายการจัดการศึกษาร่วมกันระหว่างสถาบันอุดมศึกษาต่างๆ ในอาเซียนและการส่งเสริมให้บุคลากรเข้าร่วมกิจกรรมการฝึกอบรมต่างๆ ทั้งในประเทศและต่างประเทศย่อมก่อให้เกิดผลกระทบต่อการพัฒนาศักยภาพในเชิงวิชาการทั้งทางตรงและทางอ้อมของบุคลากรของคณะโดยตรงอันนำมาสู่ผลกระทบต่อสถาบันอุดมศึกษาไทยโดยภาพรวมอย่างมีอาจจะมีหลีกเลี่ยงได้ ด้วยเหตุนี้จึงเป็นผลให้ทุกประเภทสถาบันการศึกษาและทุกสาขาวิชาล้วนเห็นตรงกันว่าควรเร่งพัฒนาความพร้อมในด้านดังกล่าว 2) การบริการ พบว่าทุกประเภทสถาบันการศึกษาและทุกสาขาวิชาควรเร่งพัฒนาความพร้อมโดยให้คณะมีการให้คำปรึกษาในด้านวิชาการแก่นักศึกษาต่างชาติอย่างเป็นระบบ แสดงให้เห็นว่าระบบการให้คำปรึกษาในด้านวิชาการมีความสำคัญอย่างยิ่งโดยเฉพาะนักศึกษาต่างชาติที่เพิ่งเดินทางเข้ามาศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาไทยย่อมไม่คุ้นเคยกับบริบท/สภาพแวดล้อมต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา เช่น ระบบการ

ลงทะเบียนเรียนในวิชาต่างๆ ตลอดจนการเตรียมความพร้อมในการเรียน รวมทั้งปัญหา/อุปสรรคที่อาจเกิดขึ้นในระหว่างการศึกษา เป็นต้น ซึ่งสิ่งเหล่านี้ล้วนเป็นสิ่งที่สถาบันอุดมศึกษาไทยทุกแห่งควรให้ความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง เพราะหากคณะมีการให้คำปรึกษาในด้านวิชาการแก่นักศึกษาต่างชาติอย่างเป็นระบบ ย่อมส่งผลต่ออัตราการคงอยู่ของนักศึกษาต่างชาติในสถาบันอุดมศึกษาไทยแล้ว ยังนำมาสู่การเพิ่มโอกาสในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ตลอดจนประสบการณ์ต่างๆ ระหว่างนักศึกษาไทยและนักศึกษาต่างชาติตามมาด้วย และ 3) ความสามารถในการสื่อสาร พบว่าทุกประเภทสถาบันการศึกษาและทุกสาขาวิชาควรเร่งพัฒนาความพร้อมด้านบุคลากรของคณะสามารถสื่อสารด้วยภาษาอังกฤษ/ภาษาในกลุ่มประเทศสมาชิกอาเซียนได้ และบุคลากรของคณะมีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในเวทีสัมมนาต่างๆ ในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับอาเซียน ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะการเปิดเสรีภาคบริการทางการศึกษาภายใต้กรอบความตกลงว่าด้วยการบริการของอาเซียน ย่อมจะก่อให้เกิดการเคลื่อนย้ายบุคลากรทางการศึกษาตลอดจนการไหลบ่าของวัฒนธรรมที่มีลักษณะเป็นพหุวัฒนธรรมซึ่งย่อมต้องมีการสื่อสารเพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและการเรียนรู้ร่วมกันด้วยภาษาอังกฤษ/ภาษาในกลุ่มประเทศสมาชิกอาเซียน ดังนั้นหากบุคลากรของสถาบันอุดมศึกษาไทยขาดความพร้อมด้านความสามารถในการสื่อสารด้วยภาษาอังกฤษ/ภาษาในกลุ่มประเทศสมาชิกอาเซียนย่อมเป็นอุปสรรคต่อการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และสร้างสรรค์องค์ความรู้ใหม่ๆ ร่วมกันระหว่างสถาบันอุดมศึกษาต่างๆ ในอาเซียน

ด้านผลผลิต (OUTPUT) ได้แก่ 1) ความเป็นสากล พบว่าทุกประเภทสถาบันการศึกษาและทุกสาขาวิชาควรเร่งพัฒนาความพร้อมโดยให้คณะมีการแลกเปลี่ยนบุคลากรในด้านการเรียนการสอนและการวิจัยระหว่างมหาวิทยาลัยในอาเซียนเพิ่มขึ้น ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการเปิดเสรีภาคบริการทางการศึกษาย่อมต้องอาศัยความร่วมมือระหว่างสถาบันอุดมศึกษาทั้งของไทยและอาเซียนในการดำเนินกิจกรรมต่างๆ ทางวิชาการมากขึ้นทั้งในแง่ของการเรียนการสอนและการวิจัย เพราะด้วยกิจกรรมดังกล่าวจะทำให้อาจารย์หรือนักวิจัยในสาขาวิชาต่างๆ เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันในเรื่องขององค์ความรู้ใหม่ๆ อันจะนำมาสู่การพัฒนาคุณภาพในศาสตร์ของสาขาวิชานั้นๆ ให้กว้างขวางยิ่งขึ้น ด้วยเหตุนี้จึงควรมีการเร่งพัฒนาความพร้อมในประเด็นดังที่กล่าวข้างต้น และ 2) ความมีชื่อเสียง พบว่าทุกประเภทสถาบันการศึกษาและทุกสาขาวิชาควรเร่งพัฒนาความพร้อมโดยให้บุคลากรของคณะมีผลงานวิชาการ/ผลงานวิจัยที่ได้รับรางวัลในระดับนานาชาติเพิ่มขึ้น และบุคลากรของคณะมีการสร้างผลงานสิ่งประดิษฐ์ที่ได้รับรางวัลในระดับนานาชาติเพิ่มขึ้น นั้นย่อมสะท้อนให้เห็นว่าทั้งผลงานวิชาการ/ผลงานวิจัย และผลงานสิ่งประดิษฐ์ที่ได้รับรางวัลในระดับนานาชาติล้วนเป็นตัวบ่งชี้ที่สำคัญประการหนึ่งที่สะท้อนถึงชื่อเสียงของสถาบันอุดมศึกษา ดังเช่นที่ Levin, Jeong และ OU (2013) กล่าวว่าคุณภาพงานวิจัยและความมีชื่อเสียงด้านการวิจัยถือเป็นเกณฑ์หนึ่งที่ใช้ในการประเมินมหาวิทยาลัยระดับโลก ซึ่งสอดคล้องกับการจัดอันดับมหาวิทยาลัยในภูมิภาคเอเชียของ Quacquarelli Symonds (QS) ที่ระบุว่าคุณภาพงานวิจัยเป็นเกณฑ์หนึ่งที่ใช้ในการพิจารณาการจัดอันดับมหาวิทยาลัยในระดับอาเซียนและระดับโลก

ด้านผลลัพธ์ (OUTCOME) ได้แก่ 1) ความสามารถในการแข่งขัน พบว่าทุกประเภทสถาบันการศึกษาและทุกสาขาวิชาควรเร่งพัฒนาความพร้อม คือ มหาวิทยาลัยได้รับการจัดอันดับในลำดับต้นของกลุ่มประเทศสมาชิกอาเซียนในการจัดอันดับมหาวิทยาลัยในอาเซียน/เอเชียและโลก คณะมีหลักสูตรนานาชาติที่ครอบคลุมทุกสาขาวิชา และคณะมีการว่าจ้างอาจารย์ระดับชั้นนำประจำหลักสูตรในทุกสาขาวิชา ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะว่าการเปิดเสรีภาคบริการทางการศึกษาย่อมนำมาสู่การแข่งขันในด้านคุณภาพของ

สถาบันอุดมศึกษาทั้งของไทยและอาเซียนเพื่อที่จะสามารถตอบสนองความต้องการของผู้เรียนที่มีความหลากหลายในทุกมิติทั้งด้านสังคม เศรษฐกิจ และการเมือง ด้วยเหตุนี้จึงทำให้ทุกประเภทสถาบันการศึกษาและทุกสาขาวิชาล้วนเห็นตรงกันว่าควรเร่งพัฒนาความพร้อมในด้านดังกล่าว 2) คุณภาพนักศึกษา พบว่าทุกประเภทสถาบันการศึกษาและทุกสาขาวิชาควรเร่งพัฒนาความพร้อม คือ มีจำนวนนักศึกษาต่างชาติเพิ่มขึ้น นักศึกษาของคณะสามารถเข้าร่วมแข่งขันในกิจกรรมระดับนานาชาติเพิ่มขึ้น และนักศึกษาของคณะได้รับรางวัลต่างๆ ในระดับนานาชาติเพิ่มขึ้น นั้นย่อมหมายความว่าคุณภาพนักศึกษาเป็นตัวบ่งชี้ที่สำคัญประการหนึ่งที่สะท้อนถึงคุณภาพทั้งในเชิงวิชาการและกิจกรรมเสริมหลักสูตรต่างๆ ของสถาบันอุดมศึกษา ดังเช่นที่ Levin, Jeong และ Ou (2013) กล่าวว่าคุณภาพนักศึกษาเป็นเกณฑ์ที่สำคัญประการหนึ่งที่ใช้ในการประเมินมหาวิทยาลัยระดับโลก และ 3) คุณภาพบัณฑิต พบว่าทุกประเภทสถาบันการศึกษาและทุกสาขาวิชาควรเร่งพัฒนาความพร้อม คือ บัณฑิตได้รับการจ้างงานจากกลุ่มประเทศสมาชิกอาเซียน บัณฑิตได้รับการยอมรับในความรู้ความสามารถเฉพาะทางจากตลาดแรงงานในอาเซียน และบัณฑิตได้รับการส่งเสริมหรือสนับสนุนความก้าวหน้าในการทำงานจากบริษัทต่างๆ ในอาเซียน ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากว่าบัณฑิตถือเป็นผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นจากการบ่มเพาะของสถาบันอุดมศึกษาทั้งในด้านความรู้ ความเชี่ยวชาญ ตลอดจนทักษะหรือความสามารถต่างๆ ที่จำเป็นต่อการประกอบอาชีพในอนาคต ด้วยเหตุนี้คุณภาพบัณฑิตจึงเป็นตัวบ่งชี้ที่สำคัญซึ่งสถาบันอุดมศึกษาทุกแห่งควรเร่งพัฒนาบัณฑิตให้มีคุณภาพที่สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงานจากบริษัทต่างๆ ในอาเซียน ซึ่งสอดคล้องกับการจัดอันดับมหาวิทยาลัยในภูมิภาคเอเชียของ Quacquarelli Symonds (QS) ที่ระบุว่าคุณภาพบัณฑิตเป็นเกณฑ์หนึ่งที่ใช้ในการพิจารณาการจัดอันดับมหาวิทยาลัยในระดับอาเซียนและระดับโลก

5. การวิเคราะห์เปรียบเทียบความพร้อมในการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาต่อการเปิดเสรีภาคบริการทางการศึกษาภายใต้กรอบความตกลงว่าด้วยการบริการของอาเซียนสำหรับสถาบันอุดมศึกษาไทย จำแนกตามประเภทสถาบันการศึกษาและสาขาวิชา

จากผลการวิเคราะห์พบว่าประเภทสถาบันการศึกษาและสาขาวิชาที่มีอิทธิพลปฏิสัมพันธ์ต่อความพร้อมในการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาต่อการเปิดเสรีภาคบริการทางการศึกษาโดยภาพรวมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 กล่าวคือ ในกลุ่มสาขาวิชาวิทยาศาสตร์และมนุษยศาสตร์ที่สังกัดมหาวิทยาลัยรัฐมีค่าเฉลี่ยความพร้อมในการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาต่อการเปิดเสรีภาคบริการทางการศึกษาไม่แตกต่างกันมากนัก แต่ในกลุ่มสาขาสังคมศาสตร์ซึ่งสังกัดมหาวิทยาลัยราชภัฏมีความพร้อมในการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาสูงกว่ากลุ่มที่สังกัดมหาวิทยาลัยรัฐและมหาวิทยาลัยเอกชนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากว่าสถาบันการศึกษาแต่ละประเภท ได้แก่ มหาวิทยาลัยรัฐ มหาวิทยาลัยเอกชน และมหาวิทยาลัยราชภัฏย่อมมีจุดเน้นหรือให้ความสำคัญเกี่ยวกับความพร้อมในการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาในแต่ละกลุ่มสาขาวิชาที่แตกต่างกัน ทั้งนี้ย่อมขึ้นอยู่กับกำหนดยุทธศาสตร์และการวางแผนการจัดการศึกษาของผู้บริหารในแต่ละสถาบันการศึกษาเป็นประการสำคัญ ด้วยเหตุนี้จึงทำให้ค่าเฉลี่ยความพร้อมในการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษามีความแตกต่างกันตามประเภทสถาบันการศึกษาและสาขาวิชา

6. การวิเคราะห์เปรียบเทียบความพร้อมรายด้านในการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาต่อการเปิดเสรีภาคบริการทางการศึกษาภายใต้กรอบความตกลงว่าด้วยการบริการของอาเซียนสำหรับสถาบันอุดมศึกษาไทย จำแนกตามประเภทสถาบันการศึกษาและสาขาวิชา

จากผลการวิเคราะห์พบว่าประเภทสถาบันการศึกษาและสาขาวิชาที่มีอิทธิพลปฏิสัมพันธ์ต่อความพร้อมรายด้านในการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาต่อการเปิดเสรีภาคบริการทางการศึกษาภายใต้กรอบความตกลงว่าด้วยการบริการของอาเซียนสำหรับสถาบันอุดมศึกษาไทยอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 กล่าวคือ ในกลุ่มสาขาวิชาสังคมศาสตร์ที่สังกัดมหาวิทยาลัยรัฐมีค่าเฉลี่ยความพร้อมด้านปัจจัยนำเข้า (INPUT) กระบวนการ (PROCESS) ตามพันธกิจของมหาวิทยาลัยในการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน ผลผลิต (OUTPUT) และผลลัพธ์ (OUTCOME) น้อยกว่ากลุ่มที่สังกัดมหาวิทยาลัยเอกชนและมหาวิทยาลัยราชภัฏอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากว่าประเภทสถาบันการศึกษา ได้แก่ มหาวิทยาลัยรัฐ มหาวิทยาลัยเอกชน และมหาวิทยาลัยราชภัฏ มีการให้ความสำคัญกับความพร้อมทั้งด้านปัจจัยนำเข้า (INPUT) กระบวนการ (PROCESS) ตามพันธกิจของมหาวิทยาลัยในการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน ผลผลิต (OUTPUT) และผลลัพธ์ (OUTCOME) ในการจัดการศึกษาในแต่ละสาขาวิชา ได้แก่ สาขาวิชาวิทยาศาสตร์ สาขาวิชาสังคมศาสตร์ และสาขาวิชามนุษยศาสตร์ที่แตกต่างกัน จึงเป็นผลให้เวกเตอร์ค่าเฉลี่ยความพร้อมทั้งด้านปัจจัยนำเข้า (INPUT) กระบวนการ (PROCESS) ตามพันธกิจของมหาวิทยาลัยในการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน ผลผลิต (OUTPUT) และผลลัพธ์ (OUTCOME) ในการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษามีความแตกต่างกันตามประเภทสถาบันการศึกษาและสาขาวิชา

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

เพื่อให้การปฏิบัติตามพันธกรณีของไทยตามเกณฑ์ระหว่างประเทศทั้งในระดับพหุภาคีและระดับภูมิภาคเป็นไปตามเงื่อนไขและเพื่อเป็นการส่งเสริมการเปิดเสรีทางการศึกษาและเปิดโอกาสทางการศึกษาให้กับประชาชนคนไทย คณะผู้วิจัยจึงขอเสนอแนะดังนี้

1. การแก้ไขกฎหมายภายในเพื่อรองรับการเปิดเสรีทางการศึกษา

กฎหมายภายในที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาที่อาจได้รับผลกระทบจากการเปิดเสรีภาคบริการทางการศึกษา ได้แก่ พระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจของคนต่างด้าว พ.ศ. 2542 มาตรา 14 ซึ่งไม่สอดคล้องกับข้อผูกพันการเปิดเสรีภาคบริการทางการศึกษาของไทย เนื่องจากมีการระบุจำนวนเงินขั้นต่ำของการลงทุนซึ่งไม่เป็นไปตามหลักการเรื่องการปฏิบัติเยี่ยงชนชาติ กล่าวคือ หากเป็นผู้ประกอบการไทยจะไม่มีข้อกำหนดเรื่องทุนขั้นต่ำไว้ซึ่งควรยกเลิกหรือปรับเปลี่ยนเงื่อนไขนี้เพื่อให้สอดคล้องหรือไม่มีผลกระทบต่อกรอบความตกลงว่าด้วยการบริการของความตกลงทั่วไปว่าด้วยการค้าบริการ (GATS) และกรอบความตกลงว่าด้วยการบริการของอาเซียน (AFAS)

2. การพัฒนาศักยภาพของสถาบันอุดมศึกษาภายในประเทศให้ได้มาตรฐานและทัดเทียมกับนานาชาติ
อารยะประเทศ

เมื่อการศึกษาเปิดเสรีในปี พ.ศ. 2558 สถาบันอุดมศึกษาจากประเทศอาเซียนจะสามารถเข้ามาเปิด
แข่งขันในประเทศได้โดยเสรี ไม่เฉพาะแต่ภาษาเท่านั้นที่สถาบันอุดมศึกษาของไทยต้องพัฒนา แต่ยังรวมถึง
หลักสูตร การพัฒนาบุคลากร และนโยบายของสถาบันอุดมศึกษาที่ต้องปรับตัวด้วย

3. นโยบายของภาครัฐในการส่งเสริมสถาบันอุดมศึกษาภายในประเทศ

รัฐบาลต้องเตรียมการโดยกำหนดแนวนโยบายในการพัฒนาและส่งเสริมให้สถาบันอุดมศึกษา
ภายในประเทศมีความก้าวหน้า ทันสมัยและทัดเทียมกับประเทศอื่นๆ อย่างน้อยในประเด็นต่อไปนี้ คือ
งบประมาณที่สนับสนุน แผนการศึกษา มาตรฐานการศึกษา แนวนโยบายด้านการศึกษาของประเทศและการ
พัฒนาบุคลากรทางการศึกษา เป็นต้น

4. การส่งเสริมและประชาสัมพันธ์ให้ผู้ที่เกี่ยวข้องตระหนักและพัฒนา

รัฐบาลต้องทำการส่งเสริมและประชาสัมพันธ์อย่างต่อเนื่องให้บุคคลที่เกี่ยวข้องทางการศึกษาได้
ตระหนักและเร่งพัฒนาศักยภาพให้ทัดเทียมประเทศอื่นๆ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. จากข้อผูกพันภายใต้กรอบความตกลงว่าด้วยการบริการของอาเซียน (AFAS) ของไทย พบว่าการ
เปิดเสรีโดยให้นักลงทุนต่างชาติมาจัดตั้งธุรกิจการศึกษาระดับอุดมศึกษาในไทยยังไม่ส่งผลกระทบต่อ
ดำเนินธุรกิจด้านการศึกษาในระดับอุดมศึกษาของผู้ให้บริการไทย เนื่องจากไทยยังคงกำหนดข้อจำกัดในการ
อนุญาตให้นักลงทุนอาเซียนมาจัดตั้งสถาบันอุดมศึกษาในไทย ได้แก่ การกำหนดให้ผู้ให้บริการ
สถาบันอุดมศึกษาของไทยยังคงมีส่วนถือหุ้นในธุรกิจมากกว่านักลงทุนอาเซียน และยังคงกำหนดให้การ
จัดตั้งธุรกิจที่มีต่างชาติเป็นเจ้าของหรือควบคุมกิจการต้องปฏิบัติตามกฎหมายและระเบียบเกี่ยวกับการลงทุน
ของต่างชาติของไทย ตลอดจนข้อจำกัดในเรื่องของการครอบครองและการใช้ที่ดิน และยังมีกำหนดให้
ผู้บริหารสถาบัน (สมาชิกสภามหาวิทยาลัย) มีสัญชาติไทยอย่างน้อยครึ่งหนึ่งด้วย

อย่างไรก็ตามการเปิดเสรีบริการโดยให้นักลงทุนอาเซียนมาจัดตั้งธุรกิจการศึกษาระดับอุดมศึกษาใน
ไทยนั้นก่อให้เกิดผลดีต่อผู้ให้บริการสถาบันอุดมศึกษาของไทยในแง่ของการเพิ่มโอกาสทางธุรกิจและพัฒนา
ความร่วมมือในเรื่องของหลักสูตรที่มีความเป็นสากลและทันสมัยมากขึ้นเพื่อสร้างคุณภาพและความแข็งแกร่ง
ให้สถาบันการศึกษาของตนเอง ซึ่งทำให้สถาบันอุดมศึกษาของไทยมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ได้มากขึ้น
โดยเฉพาะในด้านการศึกษาเกี่ยวกับวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ซึ่งทำให้นักศึกษาและผู้ปกครองของไทยมี
ทางเลือกมากขึ้น

2. จากข้อค้นพบในการวิจัยนี้พบว่าเครือข่ายความร่วมมือ (NETWO) ความสามารถในการสื่อสาร
(COMM) คุณภาพอาจารย์ (QUAT) และคุณภาพบัณฑิต (QUAG) มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบมากที่สุด
ดังนั้นสถาบันอุดมศึกษาไทยควรมีการกำหนดนโยบายเชิงกลยุทธ์ในการสร้างและขยายเครือข่ายความร่วมมือ
กับสถาบันอุดมศึกษาต่างๆ ในอาเซียน การฝึกฝนทักษะการใช้ภาษาอังกฤษและภาษาในกลุ่มประเทศอาเซียน
การพัฒนาอาจารย์ทั้งด้านความรู้ ทักษะ และประสบการณ์ต่างๆ เพื่อนำมาสู่ความร่วมมือทางวิชาการที่
ครอบคลุมด้านการเรียนการสอนและการวิจัยอันจะนำมาสู่การพัฒนาคุณภาพบัณฑิตที่สอดคล้องกับ
ความต้องการของตลาดแรงงานทั้งของไทยและอาเซียนโดยภาพรวมต่อไป

3. จากข้อค้นพบในการวิจัยนี้พบว่าความพร้อมในการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาที่เกินร้อยละ 50.00 ซึ่งอยู่ในระดับมาก 3 อันดับแรก คือ บุคลากรของคณะมีการใช้อุปกรณ์และเทคโนโลยีต่างๆ ที่ส่งเสริมการเรียนการสอน/การเรียนรู้อย่างต่อเนื่องเป็นประจำ มีส่วนร่วมในการนำเสนอผลงานวิจัยในระดับนานาชาติอย่างสม่ำเสมอ และบุคลากรของคณะมีการค้นคว้าข้อมูลโดยใช้ฐานข้อมูลต่างๆ ได้อย่างคล่องแคล่ว ดังนั้นสถาบันอุดมศึกษาไทยควรมีการส่งเสริม สนับสนุน และพัฒนาอุปกรณ์และเทคโนโลยีที่ทันสมัย ตลอดจนฐานข้อมูลต่างๆ ที่เอื้อประโยชน์ต่อการพัฒนาสาขาวิชาในการที่จะช่วยยกระดับการเรียนการสอน/การเรียนรู้อย่างต่อเนื่องได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้นเพื่อนำไปสู่การผลิตผลงานวิจัยในระดับนานาชาติอย่างสม่ำเสมอ

4. จากข้อค้นพบในการวิจัยนี้พบว่าความพร้อมในการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาที่เกินร้อยละ 50.00 ซึ่งอยู่ในระดับน้อย 3 อันดับแรก คือ กฎหมาย ได้แก่ ระดับความรู้ความเข้าใจกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับอาเซียน ความสามารถในการแข่งขัน ได้แก่ คณะมีการว่าจ้างอาจารย์ระดับชั้นนำประจำหลักสูตรในทุกสาขาวิชา และศักยภาพของบุคลากร ได้แก่ จำนวนอาจารย์/นักวิจัยที่มีตำแหน่งทางวิชาการ จึงเป็นเรื่องเร่งด่วนที่สถาบันอุดมศึกษาไทยทั้งมหาวิทยาลัยรัฐ มหาวิทยาลัยเอกชน มหาวิทยาลัยราชภัฏควรเร่งดำเนินการอย่างจริงจังในการพัฒนาความพร้อมของอาจารย์/นักวิจัยในทุกสาขาวิชาเพื่อให้สามารถตอบสนองความต้องการของผู้เรียนได้อย่างแท้จริง

5. จากข้อค้นพบในการวิจัยนี้โดยปัจจัยนำเข้า (INPUT) พบว่าทุกประเภทสถาบันการศึกษาและทุกสาขาวิชาควรเร่งพัฒนาความพร้อมด้านศักยภาพของบุคลากร ได้แก่ จำนวนอาจารย์/นักวิจัยที่มีตำแหน่งทางวิชาการ ด้านกฎหมาย ได้แก่ ระดับความรู้ความเข้าใจกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับอาเซียน มีบทบาทในการกำหนดระเบียบที่ใช้ประโยชน์จากกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับอาเซียน และเมื่อเปรียบเทียบกับสถาบันประเภทเดียวกัน ปัจจัยสนับสนุนด้านกฎหมายอยู่ในระดับดี ด้านหลักสูตร ได้แก่ คณะมีหลักสูตรที่เป็นความร่วมมือกับมหาวิทยาลัยในอาเซียน และด้านเครือข่ายความร่วมมือ ได้แก่ ระดับความร่วมมือทางวิชาการและการวิจัยระหว่างมหาวิทยาลัยต่างๆ ในอาเซียน จำนวนเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการและการวิจัยระหว่างมหาวิทยาลัยต่างๆ ในอาเซียน และคณะส่งเสริมให้บุคลากรร่วมกิจกรรมทางวิชาการและการวิจัยกับมหาวิทยาลัยต่างๆ ในอาเซียน ดังนั้นสถาบันอุดมศึกษาไทยจึงควรเร่งหากลยุทธ์ที่จะสนับสนุนและผลักดันให้อาจารย์ผลิตผลงานวิชาการเพื่อเข้าสู่ตำแหน่งทางวิชาการได้มากขึ้น โดยอาจจะต้องมีทีมที่ปรึกษาประจำคณะวิชาเพื่อให้คำปรึกษาและความช่วยเหลือแก่คณาจารย์ในด้านการผลิตผลงานวิชาการ ตลอดจนเร่งให้บุคลากรทางการศึกษามีความรู้ความเข้าใจกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับอาเซียน ส่งเสริมการพัฒนาหลักสูตรร่วมกับมหาวิทยาลัยต่างๆ ในอาเซียนในรูปแบบของการสร้างเครือข่ายความร่วมมือกันทั้งในระดับมหาวิทยาลัยและระดับคณะวิชา

6. จากข้อค้นพบในการวิจัยนี้โดยกระบวนการ (PROCESS) ตามพันธกิจของมหาวิทยาลัยในการเข้าสู่ประชาคมอาเซียนพบว่าทุกประเภทสถาบันการศึกษาและทุกสาขาวิชาควรเร่งพัฒนาความพร้อมด้านการศึกษาและฝึกอบรม ได้แก่ คณะส่งเสริมให้มีการสร้างเครือข่ายการจัดการศึกษาร่วมกันระหว่างมหาวิทยาลัยต่างๆ ในอาเซียน และคณะส่งเสริมให้บุคลากรเข้าร่วมกิจกรรมการฝึกอบรมต่างๆ ทั้งในประเทศและต่างประเทศ ด้านการบริการ ได้แก่ คณะมีการให้คำปรึกษาในด้านวิชาการแก่นักศึกษาต่างชาติอย่างเป็นระบบ ด้านความสามารถในการสื่อสาร ได้แก่ บุคลากรของคณะสามารถสื่อสารด้วยภาษาอังกฤษ/ภาษา

ในกลุ่มประเทศสมาชิกอาเซียนได้ และบุคลากรของคณะมีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในเวทีสัมมนาต่างๆ ในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับอาเซียน ดังนั้นสถาบันอุดมศึกษาไทยควรกำหนดมาตรการเชิงรุกในแต่ละคณะวิชา ที่เน้นกระบวนการในการสร้างเครือข่ายการจัดการศึกษาร่วมกันกับสถาบันอุดมศึกษาต่างๆ ในอาเซียนอันจะ นำมาสู่การดำเนินการที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมการต่างๆ ที่เป็นประโยชน์สำหรับการพัฒนาบุคลากรของคณะทั้ง ในแง่ของการสร้างระบบการให้คำปรึกษาในด้านวิชาการแก่นักศึกษาต่างชาติ กิจกรรมการฝึกอบรมที่ เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอน การจัดสัมมนาแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับอาเซียนซึ่งจะ เป็นการฝึกฝนทั้งทางตรงและทางอ้อมให้แก่บุคลากรของคณะในการที่จะสามารถสื่อสารด้วยภาษาอังกฤษ/ ภาษาในกลุ่มประเทศสมาชิกอาเซียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

7. จากข้อค้นพบในการวิจัยนี้โดยด้านผลผลิต (OUTPUT) พบว่าทุกประเภทสถาบันการศึกษาและ ทุกสาขาวิชาควรเร่งพัฒนาความพร้อมด้านความเป็นสากล ได้แก่ คณะมีการแลกเปลี่ยนบุคลากรในด้านการ เรียนการสอนและการวิจัยระหว่างมหาวิทยาลัยในอาเซียนเพิ่มขึ้น และด้านความมีชื่อเสียง ได้แก่ บุคลากร ของคณะมีผลงานวิชาการ/ผลงานวิจัยที่ได้รับรางวัลในระดับนานาชาติเพิ่มขึ้น และบุคลากรของคณะมีการ สร้างผลงานสิ่งประดิษฐ์ที่ได้รับรางวัลในระดับนานาชาติเพิ่มขึ้น ดังนั้นสถาบันอุดมศึกษาไทยควรมีนโยบาย ส่งเสริมความร่วมมือระหว่างสถาบันอุดมศึกษาต่างๆ ในอาเซียนเพิ่มมากขึ้นเพื่อนำมาสู่การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ร่วมกันระหว่างอาจารย์ทั้งในไทยและอาเซียนในแต่ละสาขาวิชาที่สังกัดคณะวิชาแตกต่างกัน ซึ่งจะเป็น ประโยชน์ต่อการพัฒนาการเรียนการสอน การผลิตผลงานวิจัยและผลงานสิ่งประดิษฐ์เพื่อให้ได้รับรางวัลใน ระดับนานาชาติเพิ่มมากขึ้น

8. จากข้อค้นพบในการวิจัยนี้โดยด้านผลลัพธ์ (OUTCOME) พบว่าทุกประเภทสถาบันการศึกษาและ ทุกสาขาวิชาควรเร่งพัฒนาความพร้อมด้านความสามารถในการแข่งขัน ได้แก่ มหาวิทยาลัยได้รับการจัดอันดับ ในลำดับต้นของกลุ่มประเทศสมาชิกอาเซียนในการจัดอันดับมหาวิทยาลัยในอาเซียน/เอเชียและโลก คณะมี หลักสูตรนานาชาติที่ครอบคลุมทุกสาขาวิชา และคณะมีการว่าจ้างอาจารย์ระดับชั้นนำประจำหลักสูตรในทุก สาขาวิชา ด้านคุณภาพนักศึกษา ได้แก่ มีจำนวนนักศึกษาต่างชาติเพิ่มขึ้น นักศึกษาของคณะสามารถเข้าร่วม แข่งขันในกิจกรรมระดับนานาชาติเพิ่มขึ้น และนักศึกษาของคณะได้รับรางวัลต่างๆ ในระดับนานาชาติเพิ่มขึ้น และด้านคุณภาพบัณฑิต ได้แก่ บัณฑิตได้รับการจ้างงานจากกลุ่มประเทศสมาชิกอาเซียน บัณฑิตได้รับการ ยอมรับในความรู้ความสามารถเฉพาะทางจากตลาดแรงงานในอาเซียน และบัณฑิตได้รับการส่งเสริมหรือ สนับสนุนความก้าวหน้าในการทำงานจากบริษัทต่างๆ ในอาเซียน ดังนั้นสถาบันอุดมศึกษาไทยควรมีการ กำหนดวิสัยทัศน์ที่ชัดเจนและมองเห็นถึงแนวโน้มและความเชื่อมโยงในทุกองค์ประกอบที่เกี่ยวข้องกับการเปิด เสรีภาคบริการทางการศึกษา ได้แก่ หลักสูตรนานาชาติ อาจารย์ระดับชั้นนำประจำหลักสูตร นักศึกษา ต่างชาติ งบประมาณ เป็นต้น เพื่อนำมาสู่การกำหนดกลยุทธ์ที่เหมาะสมและสอดคล้องกับบริบทของแต่ละ สาขาวิชาซึ่งสังกัดในแต่ละคณะวิชาที่แตกต่างกันอันจะนำมาสู่การผลิตบัณฑิตที่สามารถตอบสนองความ ต้องการของตลาดแรงงานจากบริษัทต่างๆ ในอาเซียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

9. จากผลการเปรียบเทียบความพร้อมในการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาต่อการเปิดเสรีภาคบริการ ทางการศึกษาภายใต้กรอบความตกลงว่าด้วยการบริการของอาเซียนสำหรับสถาบันอุดมศึกษาไทยโดยภาพ รวมจำแนกตามประเภทสถาบันการศึกษาและสาขาวิชาพบว่าประเภทสถาบันการศึกษาและสาขาวิชาที่มี อิทธิพลปฏิสัมพันธ์ต่อความพร้อมในการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาต่อการเปิดเสรีภาคบริการทางการศึกษา

โดยภาพรวมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยกลุ่มสาขาวิชาวิทยาศาสตร์และมนุษยศาสตร์ที่สังกัดมหาวิทยาลัยรัฐมีค่าเฉลี่ยความพร้อมในการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาต่อการเปิดเสรีภาคบริการทางการศึกษาไม่แตกต่างกันมากนัก แต่ในกลุ่มสาขาวิชาสังคมศาสตร์ซึ่งสังกัดมหาวิทยาลัยราชภัฏมีความพร้อมในการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาสูงกว่ากลุ่มที่สังกัดมหาวิทยาลัยรัฐและมหาวิทยาลัยเอกชนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ดังนั้นสถาบันอุดมศึกษาไทยที่ครอบคลุมทั้งมหาวิทยาลัยรัฐและมหาวิทยาลัยเอกชนควรเร่งพัฒนาความพร้อมในการจัดการศึกษาในกลุ่มสาขาวิชาสังคมศาสตร์ให้มากยิ่งขึ้นเพื่อนำมาสู่ความสามารถในการแข่งขันกับสถาบันอุดมศึกษาต่างๆ ในอาเซียนได้

10. จากผลการเปรียบเทียบความพร้อมรายด้านในการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาต่อการเปิดเสรีภาคบริการทางการศึกษาภายใต้กรอบความตกลงว่าด้วยการบริการของอาเซียนสำหรับสถาบันอุดมศึกษาไทย จำแนกตามประเภทสถาบันการศึกษาและสาขาวิชาพบว่าประเภทสถาบันการศึกษาและสาขาวิชามีอิทธิพลปฏิสัมพันธ์ต่อความพร้อมรายด้านในการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาต่อการเปิดเสรีภาคบริการทางการศึกษาระหว่างตัวแปรประเภทสถาบันการศึกษาและสาขาวิชาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยกลุ่มสาขาวิชาสังคมศาสตร์ที่สังกัดมหาวิทยาลัยรัฐมีค่าเฉลี่ยความพร้อมด้านปัจจัยนำเข้า (INPUT) กระบวนการ (PROCESS) ตามพันธกิจของมหาวิทยาลัยในการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน ผลผลิต (OUTPUT) และผลลัพธ์ (OUTCOME) น้อยกว่ากลุ่มที่สังกัดมหาวิทยาลัยเอกชนและมหาวิทยาลัยราชภัฏอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ดังนั้นมหาวิทยาลัยรัฐควรเร่งพัฒนาความพร้อมทั้งด้านปัจจัยนำเข้า (INPUT) กระบวนการ (PROCESS) ตามพันธกิจของมหาวิทยาลัยในการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน ผลผลิต (OUTPUT) และผลลัพธ์ (OUTCOME) ในการจัดการศึกษาในกลุ่มสาขาวิชาสังคมศาสตร์ให้มากยิ่งขึ้นเพื่อนำมาสู่ความสามารถในการแข่งขันกับสถาบันอุดมศึกษาต่างๆ ในอาเซียนได้

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาผลกระทบของข้อผูกพันภายใต้กรอบความตกลงว่าด้วยการบริการของอาเซียน (AFAS) ในด้านการเปิดเสรีทางการศึกษาในรูปแบบที่ 1 การให้บริการข้ามพรมแดน (Mode 1: Cross-border Supply) โดยเฉพาะในประเด็นของการศึกษาผ่านทางไกล เนื่องจาก Massive Open Online Course ซึ่งเป็นรูปแบบการนำเสนอการเรียนรู้หลักสูตรต่างๆ ทางออนไลน์ที่เข้าถึงผู้เรียนจำนวนมากผ่านทางเว็บไซต์ กำลังเป็นนวัตกรรมใหม่ของวงการการศึกษาของโลกและถือเป็นการศึกษาในอนาคตที่ผู้ให้บริการอาจต้องเตรียมตัว รวมทั้งการศึกษาการเปิดเสรีทางการศึกษารูปแบบที่ 4 การเคลื่อนย้ายบุคคลธรรมดา (Mode 4: Movement of Natural Person) ซึ่งเป็นการเข้ามาทำงานประกอบอาชีพในสาขาบริการของอาจารย์ นักวิจัยต่างชาติในไทยว่าจะต้องปฏิบัติตามกฎเกณฑ์อะไรบ้างหรือมีระเบียบเกี่ยวกับวิชาชีพที่เป็นข้อจำกัดอย่างไรบ้าง เป็นต้น

2. การศึกษาครั้งนี้เป็นศึกษาความพร้อมในการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาต่อการเปิดเสรีภาคบริการทางการศึกษาภายใต้กรอบความตกลงว่าด้วยการบริการของอาเซียนสำหรับสถาบันอุดมศึกษาไทยโดยครอบคลุมมหาวิทยาลัยของรัฐ มหาวิทยาลัยเอกชน และมหาวิทยาลัยราชภัฏที่ตั้งอยู่ในภาคกลาง ภาคเหนือ และภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ดังนั้นควรมีการศึกษาตัวอย่างให้ครอบคลุมทุกประเภทสถาบันอุดมศึกษาและในทุกภูมิภาคเพื่อจะได้ข้อค้นพบความพร้อมในการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาได้อย่างครบถ้วนสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

3. ควรมีการศึกษาความพร้อมในการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาต่อการเปิดเสรีภาคบริการทางการศึกษาจากกลุ่มผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสีย (stakeholders) กับการจัดการศึกษาในเชิงลึกมากยิ่งขึ้น เช่น กลุ่มผู้ประกอบการ กลุ่มตลาดแรงงาน เป็นต้น เพื่อที่จะให้ได้มุมมองของกลุ่มผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียนอกเหนือจากมุมมองของตัวอย่างจากสถาบันการศึกษา และมีการวิเคราะห์ข้อมูลแบบพหุระดับ